

hláska

ročník X, 1999, č.4

10 let časopisu Hláska

Před deseti lety spatřilo světlo světa první číslo zpravodaje Klubu Augusta Sedláčka. Z několika návrhů na pojmenování časopisu byl vybrán vícevýznamový název "Hláska" navržený ing. Janem Anderlem. Tisk byl zpočátku velmi mizerný, podobně jako úprava prvních čísel. Peripetie s přípravou a tiskem prvních čtyřech ročníků byly již popsány (Hláska V, 1994/3, s. 2). Je možné dodat, že spolupráce s firmou LiFi Firstware skončila v roce 1995, odkdy připravuje sazbu technický redaktor ing. Petr Mikota. V roce 1997 byla drážní tiskárna v Plzni zprivatizována a cena tisku Hlášky se stala neúnosná. Jedno číslo bylo vyrobeno na kopírce a od počátku roku 1998 tiskne Hlásku soukromý tiskář v Rokycanech.

Až na první ročník, v němž vyšlo pouze jediné číslo, vychází Hláska jako čtvrtletník. Dvanáctistránkový časopis byl v roce 1992 poprvé posílen šestnáctistránkovou přílohou pro možnost publikování rozsáhlejších příspěvků. Příloha Hlášky vyšla také v roce 1993, v letech 1994 a 1995 vycházely dokonce dvě přílohy ročně. Pro značné náklady na poštovné pak bylo od vydávání příloh upuštěno a od třetího čísla VII. ročníku (1996) byla Hláska rozšířena na šestnáct stránek. V roce 1996 Rada KASu rozhodla, že autoři příspěvků budou mít vždy příští ročník Hlášky zdarma. Rozhodnutí zajistilo dostatek článků pro Hlásku.

Za 10 let existence Hlášky vyšlo na jejích stránkách značné množství příspěvků, které novější členové KASu neznají a mnohdy některá čísla požadují. Při příležitosti desátého výročí Hlášky bude všem, kteří si starší čísla Hlášky objednají na adrese redakce postupně vyhověno a čísla, která jsou k dispozici, nebo čísla, která necháme okopírovat, jim budou zaslána. Je nutné počítat s tím, že jedno číslo Hlášky stojí až 10 Kč, kopie jednoho čísla až 18 Kč, poštovné 16 - 25 Kč. Pro lepší orientaci o lokalitách, osobách a problémech dotčených na stránkách Hlášky následuje co nejstručnější obsah ročníků I - X, podle nějž mohou zájemci o určité články vybírat (neuváděny stále rubriky Už jste četli...? a Z hradů, zámků s tvrzí):

I/1990 č.1: Několik slov o Klubu Augusta Sedláčka. Stanovy Klubu Augusta Sedláčka. Zákon a my. Nově zjištěné tvrzíště na Tachovsku. Sídla rytířstva na Píseňsku v 16. století.

II/1991 č.1: Bibliografie prací Augusta Sedláčka. Nálezy

militáři u hradu Skála. Záhadná zřícenina na Podbořánsku. Horní Staňkov. O jednom zničeném tvrzíšti aneb o bidě naší památkové péče a historického místopisu. Kynžvartská šance.

II/1991 č.2: Kaznějovská rychta. Hrad Radyně a Benedikt Šula. Hengst u Rožmitálu pod Třemšínem - předsunuté opevnění, rezidence či nedostavěný objekt? Přisečnická šance.

II/1991 č.3: Pevná místa v Čechách 1643. Nálezy na tvrzí ve Skočicích. Středověká opevnění a nálezy mincí. Hájek. Hodyňská rychta. "Hradologie" a výpočetní technika. Tajě Českého lesa.

II/1991 č.4: Mladotická rychta. Kojšice. Zichov. Život na hradě v 16. století. Tvrziště v Podbořánkách. Balbín a hrady.

III/1992 č.1: Tvrz Adolfovice. Předměty na hradě v polovině 15. století. Tvrziště na okrese Sokolov. Poznámka k článku Tvrziště na okrese Sokolov. Zpráva o výzkumu na hradě Komberce.

III/1992 č.2: Němčice tvrz. Zámecký pořádek na Jindřichově Hradci. Druhé obytné jádro hradu Roštejna. Zamyšlení nad soupisy panských sídel. Pověsti jako pramen zjišťování neznámých panských sídel v Čechách. Čtyři Kozlové Českého ráje.

III/1992 č.3: Hrad Petrohrad. Otázky soupisů panských sídel. Zamyšlení nad soupisy panských sídel. Ještě k problému soupisů. Bitva u Třebele roku 1647. Hrádek u Čimic. Bývalý vodní hrad v České Lípě.

III/1992 č.4: Roprachtice. Neznámý hrádek v Adolfovicích. Nový vědní obor. Starý zámek v Aši. Hrad Sohostov. Starý zámek.

Příloha Hlášky 1992: Těňovice, Čičov a Šroubkův hrad. O bývalém panském sídle v Prostředním Krušci. Staré Město u Náchoda. Sídlo v Přehořově.

IV/1993, č.1: Hucperek. K středověkým panským sídlům v Aši. Hrad Kleinštejn. Neznámá panská sídla v moravských a slezských pověstech. K počátkům hradu Bubna. Zamyšlení nad soupisy panských sídel III.

IV/1993 č.2: Šeblov tvrz. Kosmačovské tvrže? Architektonický článek z Veliše. Zámek Žirovnice - oprava, která trvala 28 let. Hrádek u Tatobit. K soupisu panských sídel.

IV/1993 č.3: August Sedláček - 150. výročí narození. Život a dílo Augusta Sedláčka. Muzeum Augusta Sedláčka v Pisku. Pozůstalost Augusta Sedláčka. August

Sedláček a soudobá kastelologie (několik úvah nad dílem Augusta Sedláčka). Vzpomínky Terezy Sedláčkové August Sedláček - Plzeňsko a západní Čechy.

IV/1993 č.4: Hrad Křečov na Podbořansku. K poloze zámku v Bernarticích. Hrádek Hausberk. Tvrz Nečistov v Mílenicích. K interpretaci středověké stavební podoby tvrze v Lubech. K pobytům A. Sedláčka v západních Čechách. Sedláček v Kolově. K boření hradů po třicetileté válce.

Příloha Hlásky 1993: Panské sídlo v Habarticích. Tvrziště v Chrástu u Plzně. Tvrz Osefee v roce 1992. Ikonografie Kolovrat.

V/1994 č.1: 10 let Klubu Augusta Sedláčka. Hrad Neunštejn. Drmoul. Panský Vrch a Skelná Hůl. Zálší. Vědecká konference u Augusta Sedláčkovi. K lidským dimenzím Augusta Sedláčka. Staří merklinského zámku. Učeny pudivitr aneb August Sedláček a František Teplý.

V/1994 č.2: Hrad Březina. Mlýny jako šlechtická sídla. Hrad Alberk. Albrechtická tvrz a zámek. V. I. Lenin kastelologem? K přeložení A. Sedláčka do Tábora.

V/1994, č.3: Hrad Hmílštejn. Tvrz Kunratice. Fortifikace v Městě Touškově? Vytěžit a ponechat světu osudu? Ještě jednou o Augustu Sedláčkovi. Zdemyslice. Českokrumlovská věz opět přístupná. Hrad Grabštejn. Volfštejn - záchrana či narušení hradu?

V/1994 č.4: Hrad Schauenstein (Šostýn). Starší tvrz v Pritokách? Neznámé tvrziště u Svojetina. Zpráva o činnosti Spolku pro záchranu hradu Volfštejna. Posouzení úprav hradu Volfštejna. Pozvání na Ploninu. Fortifikace v Touškově II.

Příloha Hlásky 1994: Gotický portál na hradě Lopata (příspěvek k otázce vzniku a založení hradu). Vysoké Sedliště. Dvě tvrze v zaniklých Višněvicích.

Příloha Hlásky 1994 II: Popis Zelené Hory a Plánice. Tvrz ve Střeziměři u Klatov.

VI/1995 č.1: Hrad Starý Žeberk. Vysoká brana aneb opevnění Dobřan. Po stopách Augusta Sedláčka v Rokycanech. Fortifikace hradu Choustníka. Jeskyně Ve vratech.

VI/1995 č.2: Nový Žeberk. Žernovnická tvrz. Starší nálezy na hradě Komberku. Konec hradu nad Rožnovem? Hrad Svržno?

VI/1995 č.3: K vnějšímu opevnění hradu Choustníka. Hošnice a Hoštičky. Hrad Sokolci. Militaria z hradu Kašperku. Ploukonice. Výprava na jih. Dodatek k Vysokému Sedlišti.

VI/1995 č.4: Panské sídlo v Horažďovicích. Hrad Milkov? Tvrz Bakov. Nový Dvůr a Prusiny v matrikách.

Příloha Hlásky 1995: Hrad Kyjov a Malesice. Méně známé ikonografické prameny umožňující poznání našich hradů a zámků. Hrad Louka u Olešnice na Moravě. Tvrz Týniště

Příloha Hlásky 1995 II: Zapomenuté panské sídlo v Myšlíně u Mnichovic. Opovědní listy některých českých, moravských a polských pánů proti Řádu německých rytířů z r. 1454 ve výpiscích Bedy Dudíka. Nové poznatky k fortifikaci města Horažďovic.

VII/1996 č.1: August Sedláček - 70. výročí úmrtí. Adenda k městskému opevnění v Horažďovicích. Malechov a Výrov. Ještě jednou Svržno. Ostromeč a Očeděl.

VII/1996 č.2: Křížový vrch (Vrabina). Fortifikace v Městě Touškově III. Rytiny uložené v Národní galerii Praha. Těšnov (o. Rychnov n. K.).

VII/1996 č.3: Jeskynní hrad v Rytířské jeskyni. Zaniklá tvrz v Úlůhu u Klatov. Panské sídlo v Libotově. Tvrz

Koldovka u České Skalice. Slezské a moravské hrady v pozůstalosti Josefa Krásného. Erb v horažďovické věži. Rytiny uložené v Národní galerii Praha II.

VII/1996 č.4: Pozůstatky tvrze v Prosetíně. Tvrz a svobodný dvůr v Hronově. Bezečtířské tvrze. Zapomenutá ves Neznašov. Smilovice. zapomenutá tvrz v rakovnickém okrese. Rytiny uložené v Národní galerii Praha III.

VIII/1997 č.1: K práci L. Svobody. O pláštových hradech. Barchov. PhDr. František Frýda. Rytiny uložené v Národní galerii Praha IV. Záznamy Jana Jiřího Haranta.

VIII/1997 č.2: Tvrz a vládecká sedění v Chlumčanech. Středověká tvrz v Chnově. Předběžná zpráva o záchraněm archeologickém výzkumu v horažďovickém zámku. Zpráva o činnosti Spolku pro záchranu hradu Volfštejna.

VIII/1997 č.3: Komurie řádu německých rytířů v Praze. Tvrz v Dubečku. Strážní hrádek U Dolních Heřmanic a jeho analogie. Hrad Ostrý. Internet a my. Annaburg RNDr. Josef Miler.

VIII/1997 č.4: Fendální sídla v Tupadlech. Rozvoj moravského kastelologického bádání v posledních letech. Zapomenutý hrad Strašín. Naučná stezka F. X. France. Jdi do Háje! Fotografie sídel v muzejních sbírkách.

IX/1998 č.1: Zaniklá tvrz v Libouši. Málo známé vyobrazení Pražského hradu. Panské sídlo v Budči. Archeologický výzkum hradu Osvračína. Tvrz ve Škodějově. Hrad Krábotov? Fotografie sídel v muzejních sbírkách.

IX/1998 č.2: Zaniklý hrad u Úval - hrad Skara nebo Hostyně. Tvrz a dvůr Ostrovec. Karlův Hrádek u Purkarc. Poškození hradu Vikštejna. Třebonín.

IX/1998 č.3: K problematice hradu v Dobrušce. Tvrz v Čemysli u Soutic. Některá zachovalá tvrziště v okrese Tábor. O takzvaných hledačích pokladů. Voda na hradu Zbírůhu. Zmizelý Čebříkov. Tvrz v Alexovicích. Znovu ke Svržnu. Fotografie sídel v muzejních sbírkách. Hradologové neradí na kole. O jednom málo známém tvrzišti v okolí Berouna. František Pačák.

IX/1998 č.4: Renesanční tvrz v Radiměři u Svitav. Tvrziště v Opřeticích. Hradíště nebo tvrziště u vsi Hradíště na Klatovsku. Zapomenuté sídlo ve Stupně. Tvrziště v Mokřanech - Klenově. Jak dál? Zapomenuté sídlo Orlov. Příspěvek k diskusi o hledačích pokladů. Další snímky sídel z muzejních sbírek.

X/1999 č.1: Ohrožení Nového hradu u Olomučan. Hrad Košťálov. Zapomenuté sídlo v Biatci. Vyobrazení skočické tvrze z 18. století. Hrad Kleinštejn. Poznámka k Hradíšti na Klatovsku. 120 let muzejnictví v Plzni. Další snímky sídel z muzejních sbírek.

X/1999 č.2: Tvrz Plikenštejn u Vranova. Zámek Nový Dvůr u Kynšperka nad Ohří. Nová stavebně historická zjištění na tvrzi Svinná. Tvrz v Nové Kysce - Rittergrün? Zapomenuté sídlo Krašov. Zpráva o činnosti Spolku pro záchranu hradu Volfštejna. Archeologická výstava.

X/1999 č.3: Odešel Josef Miler. Poslední práce Pepíka Milera. František Alexandr Heber, první badatel českých hradů. Archeologický výzkum hradu Gutštejna. Hrad Osvračín. výsledky výzkumu 1997 - 1998. Hrad Kleinštejn pořetí. Na Okoť je cesta... Heberovský sentinál, výstavy a pietní akt. Sobířov. Narušení pozůstatků hradu Drška. Tvrz v Květnově.

X/1999 č.4: 10 let časopisu Hlásky. Semily. Zaniklá tvrz v Horním Částkově u Habartova. Středověké tvrziště v Zaháji na Vysokomytsku. Adršpač v popisu Adršpač-

ských skal z r. 1739. Nové poznatky o hradu Adršpachu. Ohňové signály. Tvrz Háj a okolí. Z Nového hradu u Olomouce.

Deset let není málo a zdaleka ne všechny časopisy, které začaly vycházet na počátku 90. let, dosud vycházejí. Nezbyvá než doufat, že Hláska bude ještě mnoho let přinášet množství zajímavých a aktuálních informací, umožňovat začínajícím amatérům publikovat, a že si ji

radi přečtou jak odborníci, tak obyčejní členové KASu v zapadlé víšce, pro něž je Hláska projevem se světem historické vědy, především kastelologie. Bez dotací či grantů získávaných od města Plzně by musela být cena Hlásky pro členy klubu dvojnásobná, neboť tisk malonákladového časopisu není levný. Za Radu a za všechny členy KASu děkujeme.

P. Rožmberský

Semily

Zdeněk Fišera

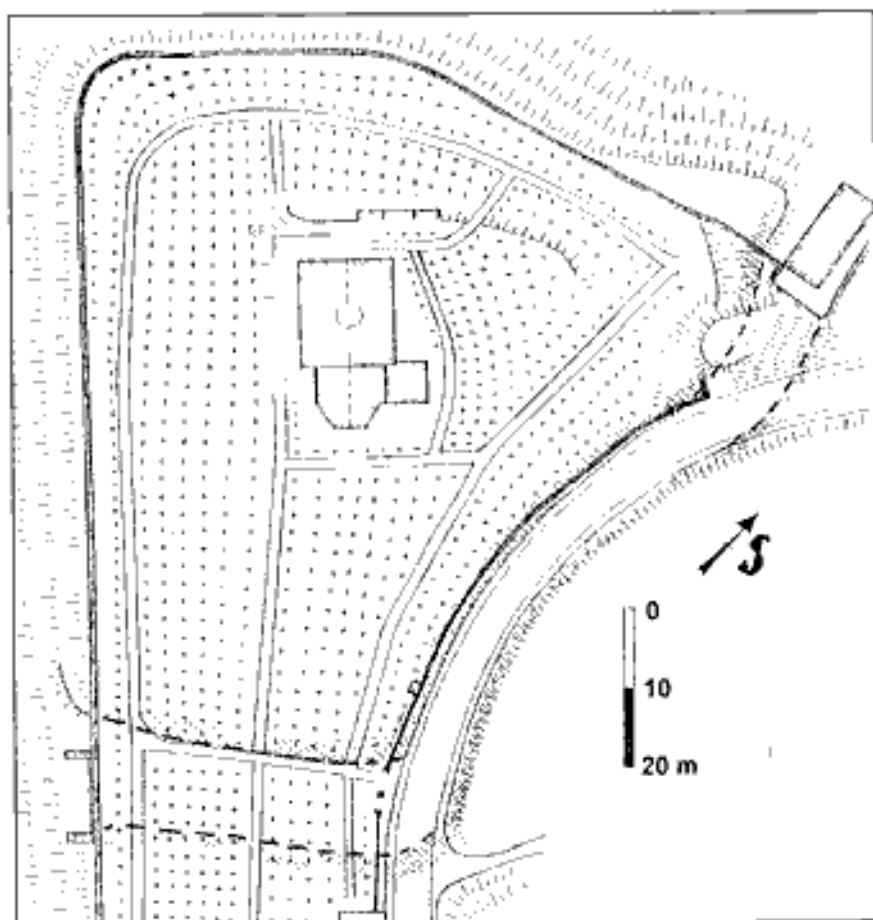
Přes nevelký počet historických památek okresního města Semily je tomuto místu nutné věnovat patřičnou pozornost. Mimo stojícího barokního zámku měly Semily také starší středověké sídlo, které vyvolalo řadu dohadů a jako tvrz bylo či je kladeno na různá místa v obvodu města.

Vznik nejstaršího semilského sídla lze spojovat s přítomností a ochranou zdejší zemské stezky, která se zde dělila dvěma směry. Původní podoba Semil neodpovídala současnému stavu. Dolní část města v prostoru zámku ležela v zátopové oblasti řeky Jizery a v prostoru dolního náměstí se nacházela bažina. Jádrem původních Semil lze hledat v místech horního náměstí a kostela. Dobu vzniku zdejší tvrze neznáme. Nelze vyloučit, že k tomu došlo již ve 13. století. Řada okolních panských sídel, písemně doložených až ve 14. století, pochází na základě archeologických nálezů již ze 13. století (Hrubá Skála, Navarov, Sytový, Štěpanice, Rychlov atd.). Lze tedy počítat se vznikem této tvrze, položené na důležitém obchodním místě, nejpozději kolem roku 1300. První písemná zpráva o Semilech je z roku 1352 v registrech papežských desátků, kdy se zde uvádí farnost, která tvořila součást majetku pánů z Lemberka. Lze uvažovat o tom, že Semily (či jejich část) byly součástí sytovského panství, kde na začátku 14. století vládl Havel Houba z Lemberka. Prvním doloženým majitelem Semil byl Hašek Zvířetický z Lemberka v roce 1395, který zde vykonával kostelní podací právo. Země před rokem 1402. Jeho dcerou byla Kateřina, provdaná za Hynka Berku z Dubé. Dědicem se však patrně stala Bořka z Lemberka, manželka Budivoje z Pecky, podle všeho vdova po Haškovi či Haškova další dcera. Pánem Semil se později stal její syn Jarek, který se psal ze Železnice, jinak také z Pecky.

Písemné prameny 14. a 15. století připomínají několik členů rodu, který se predikátem psal ze Semil. Těžko dnes určit, zda šlo o zemanský rod, který původně držel část okolí Semil jako svobodné zboží, případně zastával úřad ve službách pánů z Lemberka. Nelze je v doložených případech ani spojovat s držbou

vlastních Semil. Mohlo jít o potomky bližší neuvedených prvotních držitelů Semil či o drobnější rod, který byl v poměru k Semilům pouze úřednický. Roku 1376 měl podací kostelní právo v Horním Vížnově na Broumovsku Havel ze Semil. Nejznámějším je Petr (Petřík) ze Semil, uváděný v letech 1437 - 1468, který byl purkrabím na roudnickém hradě. Před rokem 1514 žila Lidmila ze Semil, držitelka kmetských dvorů ve Zvoleněvsi. Adam ze Semil (1571 - 1588) byl náhodským úředníkem.

Jarek ze Železnice, uvedený roku 1406 jako pán na hradě Pecka, je dále připomínán roku 1408 seděním na Semilech. To naznačuje skutečnost, že v Semilech bylo panské sídlo. Jarek nemohl sám vládnout na Pece, kde se až do roku 1417 vyskytuje Budislav, patrně jeho otec, a s ním jeho bratři Ratibor a Václav z Pecky. Na počátku husitských válek přesídlil Jarek na pevnější Pecku a přidržel se katolické strany. V letech 1425 - 1428 se stal dočasným držitelem Semil Heník z Valdštejna na

Semily - Kostofrank. Situace bývalého tvrziště (naznačen příkop).
Zaměřil a nakreslil autor 1994

Vranovém, který jmenoval kněze k semilskému kostelu. Jarek byl v letech 1432 - 1433 obléhán vojskem Širotků na svém hradě Pecka a zemřel následujícího roku. Jarkův syn Vaněk držel po otci společně s Peckou i Semily, kde v pozdějších letech i přebýval. V roce 1463 zdědila majetek jeho dcera Kateřina z Pecky, která postoupila Pecku a Semily svému manželovi Protivovi z Rožmitálu. Po jeho úmrtí kolem roku 1473 se Kateřina dostala do sporu s Protivovým bratrem, známým Lvem z Rožmitálu, který jí chtěl vyplatit jen polovinou zapsaných peněz na majetku, který mu nyní patřil. Po roce 1482 ve sporu pokračovala její dcera Markéta, provdaná Švamberková. Ukončením této rozepře mohl být prodej Pecky a Semil novému majiteli a tím se stal purkrabí hradeckého kraje Mikuláš z Hořic. Asi na počátku 16. století prodal Mikuláš Semily Janu a Bernartovi z Valdštejna, kteří roku 1508 zakoupili sousední panství hradu Navarova, k němuž Semily připojili. Dostali se však do finančních nesnází a proto roku 1511 prodali statky Semily a Navarov Janu Svojanovskému z Bozkovic. Tehdy se také poprvé připomíná semilská tvrz. Jan Svojanovský rovněž majetek neudržel, v roce 1511 jej přenechal svému švagrovi a svému hlavnímu věřiteli Zikmundu Smiřickému ze Smiřic. Ten se pak vyrovnal s ostatními věřiteli. K těmto patřil i Jiřík Bílý z Kaříšova, který se roku 1525 psal i ze Semil. Semily se však staly trvale smiřickým majetkem. Druhá zmínka o tvrzi je právě z roku 1543, kdy přestala definitivně sloužit jako sídlo majitele, ztratila význam a zanikla. Semily se staly součástí rozsáhlého majetku se sídlem na zámku Hrubá Skála.

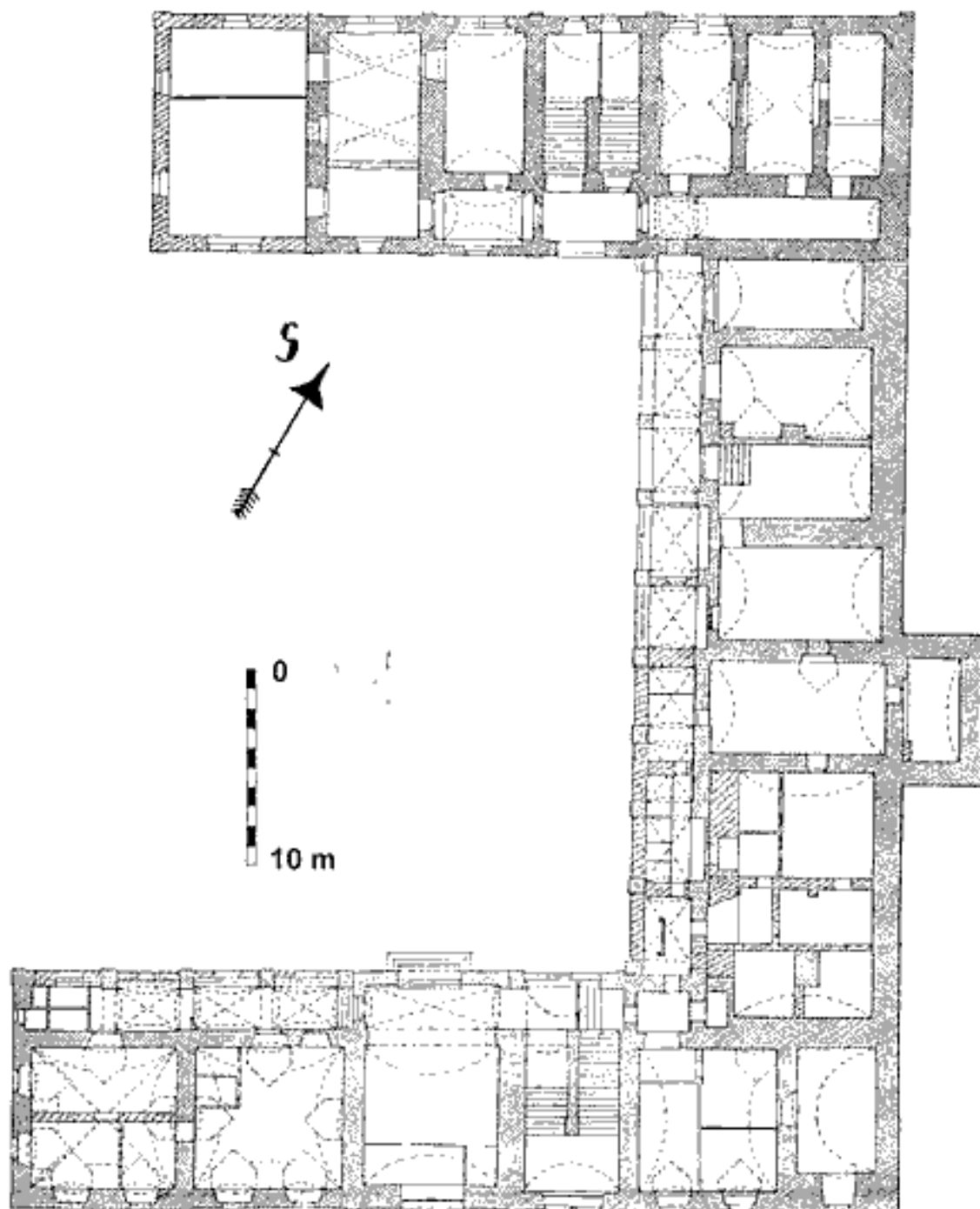
Utrakvistický rod Smiřických pochopitelně jako vrchnost nepřál mnoho zdejším katolíkům. Proto se také semilským kališníkům podařilo opanovat zdejší farní kostel a zamezit katolíkům do něho přístup. Katolíci si v roce 1590 vystavěli na starém, patrně gotickém základě nový, tehdy jen dřevěný kostel sv. Jana Křtitele, a to právě v poloze dnešního Koštofranku. Koštofrank bylo již opuštěné tvrzíště po bývalé semilské tvrzi. Kostel později při požáru města roku 1691 vyhořel a byl znovu vystavěn v barokním stylu z kamene v letech 1723 až 1727. V 18. století zde poblíž pobýval v domku poustevník. Lze se domnívat, že kostel a hřbitov byly v této době ještě chráněny příkopem. Polohy tvrze na Koštofranku se zastával semilský historik František Mizera a pak známý vlastivědný pracovník a kronikář Rudolf Hlava. Podle dnešního kronikáře pana Votočka mohla stávat tvrz v poloze domu čp. 20 severně od radnice pod kostelem. Zazděná podzemní chodba v blízkosti a metr silné zdívo domu však nejsou pro tuto domněnku zcela průkazné.

Rozbor slova Koštofrank ukazuje na jeho původ od latinského "castellum francum", znamenající hrad či opevnění. Koštofrank se nachází na jihovýchodním okraji Semil při horní silnici do sousedního Benešova a tvoří strmý okraj delšího návrší. Někdejší tvrzíště leží na hraně tvořící k severu a západu strmý sráz, kde východ a jih bylo nutné chránit umělým opevněním v podobě příkopu. Okolí dnešního kostela se hřbitovem naznačuje zřetelné náznaky někdejší opevněné polohy. Prostor ve tvaru zúženého obdélníku je veliký přibližně 30 x 40 a 80 metrů s akropolí uprostřed v prostoru dnešního kostela. Severní a západní strana jsou nad svahem opatřeny okružní hřbitovní zdí. Východ a úzká jižní

strana byly pak odděleny umělým příkopem od okolního terénu a jeho profil lze spatřit na severovýchodní a pak jihozápadní venkovní straně obvodové hřbitovní zdi. Jeho střední částí procházela po východní straně hřbitova silnice. Vojeenské mapování z roku 1843 ukazuje svou parcelaci, že v prostoru mezi dnešním hlavním vstupem a jihovýchodním okrajem mohli příkop ještě částečně existovat. Toto obranné využití místa naznačuje oprávněnost zde hledat semilskou tvrz, zaniklou v průběhu 16. století.

Vznik mladší semilské tvrze lze hledat v období posledních členů rodu Smiřických. Nevznikla jako stálé panské sídlo, ale jako administrativní sídlo zdejšího statku. Když v roce 1618 zemřel poslední mladý Albrecht Jan Smiřický, došlo ke známému sporu o majetek mezi zbylými dědičkami. Po Bílém Hře byl smiřický majetek roku 1621 zkonfiskován, v jeho soupisu se přímo uvádí "tvrz Semile". Konfiskátu se posléze zmoenil blízký příbuzný Smiřických, Albrecht Václav z Valdštejna. Po jeho zavraždění v roce 1634 v Chebu majetek získali hrabata Des Foursové, držitelé Hrubého Rožozce a Malé Skály. Tohoto roku se v urbáři semilského panství uvádí rytířské sídlo, tvořící zde vlastně pouhou úlohu panského domu. Další zpráva o sídle pochází až ze semilského urbáře z roku 1687, kdy se uvádí vrchnostenské obydlí při řece Jizeře, a to nedaleko kamenného pivovaru a dřevěného dvora. Sídlo podle popisu tvořily pouze dvě budovy. Jedna byla kamenná, v horním poschodí se nacházely dva pokoje a velké prostorné komory, které mohly být v případě potřeby upraveny na další pokoje. V dolním poschodí bydlela v jedné světnici vrchnostenská čeleď, vedle byla klenutá kuchyně. Dále zde byla předsiň, při ní klenuté sklepy, pak prostorná konírna a další příslušenství. Proti této budově stála další dřevěná o jednom poschodí s vrchnostenskými pokoji a komorami v obou podlažích, zřetelně využívaná jen pro administrativní účely a příležitostné pobyty vrchnosti. V roce 1691 došlo k požáru města, který jistě zasáhl i toto sídlo.

Kolem roku 1700 přistoupil Ferdinand Ignác hrabě Des Fours k výstavbě nového jednopatrového zámku v barokním stylu. Vzniklý zámek podle dnešního stavebního rozboru využil zdíva starší renesanční tvrze, která dodnes tvoří jeho severozápadní křídlo. Zámek se však stal pouhým sídlem správy zdejšího panství. Teprve když Ferdinand Ignác roku 1748 prodal semilské panství svému zeti Františkovi Václavovi Caretto, hraběti z Millesimo, sloužil zámek určitou dobu jako sídlo vrchnosti. Hrabě se brzy přestěhoval trvale na své sídlo v Nemyšli a v Semilech byla jen vrchnostenská kancelář. V roce 1760 převzal majetek jeho syn Ferdinand Caretto, který přistoupil ke stavebnímu rozšíření zámku. Bylo však jen prodlouženo nejstarší severozápadní křídlo. Stavební činnost na zámku dokládá návštěva Semil císařem Františkem II. v roce 1771, který se ubytoval na faře. V roce 1775 byl zámek vydrancován hordou vzbouřených sedláků z východních Čech. Od roku 1778 byl jeho majitelem mladší syn Josef, který brzy roku 1790 zemřel. Po něm následoval stejnojmenný Josefův syn, který v roce 1810 prodal semilské panství Jakubu Veithovi pocházejícímu z Volar, a jeho synovi Václavovi. Za této podnikatelské rodiny byly na zámku provedeny některé drobné stavební úpravy v klasicistním slohu. Václav Veith

Semily - podorys přízemí zámku. Podle zaměření stavební firmy z r. 1991 upravil a nakreslil autor 1990

v roce 1824 prodal panství do rukou Karla Alaina Gabriela, knížete Rohana, pána na zámku Sychrově u Turnova, který zemřel roku 1836. Rok potom držela semilský zámek jeho dcera Berta, princezna z Bouillonu, avšak přenechala jej Kamilu Josefu Filipovi Rohanovi-Rochefort, rovněž sídlícímu na honosnějším Sychrově. Za něho byl zámek roku 1846 poškozen požárem, při kterém vyhořela střecha. V této době byl upraven již jen jako sídlo vrchnostenských úřadů, avšak jen krátce do zrušení poddanství. Zámecká zahrada byla zrušena a tím byl zcela setřen ráz panského sídla. V roce 1855 se představitelé města dohodli s knížetem Kamilem Rohanem o poskytnutí semilského zámku na ubytování úřadů. Teprve roku 1899 město část velkostatku se zánikem odkoupilo a provedlo zde řadu stavebních úprav. Prostory byly upraveny pro kanceláře berní a poštovní správy.

Roku 1922 koupil celý objekt československý stát a roku 1926 bylo přistavěno druhé zámecké patro. Za socialismu se stal zámek sídlem Okresního národního výboru. V letech 1969 až 1970 došlo k nežádoucímu zásahu zazděním arkád do nádvoří a přístavbou třetího, slohově zcela nevhodného patra s moderními třídílnými okny. Zámek v dnešní době slouží jako Okresní úřad.

Stavební podoba semilského zámku ukazuje některé skutečnosti, bližší dosud nepopisované. Dnešní trojkřídový areál ve tvaru pravouhelného U naznačuje odlišným tvarem bočních křídel postupný vývoj, rozdělený do stavebních etap. Dostačujícím poznáním je vlastní rozbor zámeckého přízemí neboli suterénu. Vnitřní nádvoří na jihozápadní straně dodnes sousedí s vodním náhonem, jeho venkovní úprava se bohužel nedochovala. Z nejstarší stavební etapy zřetelně pochází původně renesanční

Semily - historický pohled na zámek v polovině 20. století (archiv Památkové péče Praha)

severozápadní křídlo, tvořící někdejší mladší semilskou tvrz. To dokládá suterénní nádvorní chodba, táhnoucí se po celé délce křídla, dnes v části zastavěné mladším středním křídlem. Na severním konci tohoto křídla je v patře zachována původní zámecká kaple. Kaple je dnes využita jako spisovna č. 121 a je zajímavá svými architektonickými detaily, zejména zkosením vnitřních rohů stěn. Její případná výzdoba je dnes zakryta bílou omítkou. Teprve kolem roku 1700 bylo vystavěno v místech dřevěné, patrně při požáru zcela zničené budovy, střední a jihovýchodní křídlo zámku s přízemními arkádami. Přízemní arkády jsou typické pro rané baroko a těžko tedy mohly vzniknout až při pozdějším rozšiřování zámku.

Jihovýchodní venkovní strana zámku je zapuštěna do okraje zvedajícího se návrší a prostor přízemí zde tvoří suterén, nahrazující sklepní prostory. Proto první patro v úrovni přílehlé Bětochovské ulice představuje vlastně pouhé přízemí. Nádvorní strana tohoto křídla na jihozápadní straně byla opatřena řadou devíti arkádových oblouků s nosnými pilířmi, dnes viditelnými, ale mimo severní třetinu zazděnými. Jihovýchodní přízemní arkády jsou patrně jen vnitřním dělením stavby. Zámecký suterén je téměř celý zaklenutý a obsahuje klenby valené, křížové, klášterní a kombinované s výsečemi. Jednotlivá patra jsou propojena dvojicí vřetenových schodišť a moderní skleněnou věží v nádvoří. Zámek je opatřen nově obnovenou původní barokní fasádou, zvýšenou až do horního podlaží. Dnešní vstup do zámku je směrem od náměstí z boční jihovýchodní strany. V místech dnešního parkoviště aut se ještě v minulém století nacházela zámecká zahrada.

Literatura: Anděl, R. a kolektiv 1984 Hradby, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III. Severní Čechy, s. 417 - 418. Praha. Bílek, T. V. 1882 Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618, s. 531. Praha, Ender, J. 1883: Libri confirmationum, s. 191; 1889 s. 107, 263.

Semily - dnešní čelo zámku od východní strany (foto autor 1998).

Praha: Friedrich, G. 1929: Desky zemské 27. První kniha pulovní z let 1383 - 1437, s. 403, č. 609; Praha, Friedrich, G. 1941: Archiv český 37:1 s. 374 - 375, č. 32. Praha: Jevíňová, V. 1978: Regesta Bohemiae et Moraviae aetate Venceslavi IV, III 5, 1395 - 1396, s. 1137, č. 4645. Praha, Kafka, J. - Šmádk, J. V. 1908: Severní Čechy XII:2 s. 211. Praha, Martinek, A. - Pávek, J. 1919: Králové a památky českého severovýchodu, s. 370. Praha, Mžera, F. 1930 (1997), s. 15 - 268. Semily, Otmar, B. 1984: Almanach stezdu rodíků a přátel Benesova u Semil, s. 9. Benesov u Semil, Palucký, F. 1840: Archiv český I, s. 428. Praha, Profant, A. - Svoboda, J. 1960: Místní jména v Čechách IV, s. 40. Praha, Sedláček, A. 1887 (1995): Hradby, zámky a tvrze Království českého V. Podkrkonoší, s. 104, 105, 1895 (1997): X, Bolestavsko, s. 296, 300. Praha: Svoboda, I. 1986: viz Kolektiv: Hradby a zámky v Čechách 1986 s. 349. Olympia Praha: Praha, Tadra, F. 1900: Sazební akty konzistoře pražské 6. 140° - 1408 s. 290. Praha

Zaniklá tvrz v Horním Částkově u Habartova

Jiří Úlovec

Pomezí dnešních okresů Sokolov a Cheb je tvořeno plochou krajinou mezi potoky Plesnou a Libocí o průměrné nadmořské výšce kolem čtyř set padesáti metrů. Ta však východním směrem, tj. do centra sokolovského okresu, stoupá a záhy dosahuje již výšek přes 550 metrů. A právě zde, nad Libocským potokem, asi tři kilometry západně od Habartova a kolem deseti kilometrů stejným směrem od okresního města Sokolov, se rozkládají dvě stejnojmenné vesnice, Dolní a Horní Částkov.

Dobu jejich založení dosud neznáme, Zeela jistě však existovaly již v první polovině 14. století. První zmínka o nich pochází z roku 1345. Tehdy, dne 21. září, vydal český král Jan Lucemburský listinu pro klášter sv. Kláry v Chebu, kterému potvrdil držbu vesnice "inferiori Czostenreuth", tj. Dolní Částkov, jenž síce leží mimo hranice Chebska, přesto však patří tomuto klášteru a žádnou pravomoc nad ní nemají ani purkebiti hradu Hartenberka.¹⁾ V listině byl síce zmíněn pouze Dolní Částkov, ovšem jestliže jméno vsi již tehdy obsahovalo rozlišovací přívlástek "Dolní", musel tehdy štat rovněž Horní Částkov. O něm se pak dozvídáme zanedlouho poté. V listině z 2. ledna 1350, kterou Tuto ze Schönbrunnu a Habart s Albrechtem z Hartenberka složili Karlu IV. lenní přísahu na hartenberské zboží, k příslu-

senství tohoto hradu patřila rovněž ves "Obenschozenreut", Horní Částkov.²⁾

Vesnice poté patřila k hertenberskému panství a s ním tvořila součást lenního systému spravovaného z Lokte. V hlize neznámé době z ní bylo vytvořeno samostatné služební léno, které král Václav IV. daroval listinou z 30. října 1399 Enderlovi ze Steinbachu.³⁾ Ten síce za několik let poté získal rovněž vlastní hertenberské léno,⁴⁾ ovšem 14. října 1408 daroval Václav IV. léno v Horním Částkově klášteru klarisek v Chebu a 25. ledna 1409 potvrdil rovněž Ondřej ze Steinbachu, že za 130 kop českých grošů postoupil klášteru celou ves včetně tzv. Sedelhofu.⁵⁾ Klášter klarisek si pak udržel ves v majetku až do poloviny 15. století. Poté o ni neznámým způsobem přišel a Horní Částkov se stal opět součástí hartenberského zboží.

Již tento stručný náčrt dějin Horního Částkova dává tušit, že ve vsi kdysi stávalo panské sídlo. Vzniklo zřejmě v souvislosti s loketským lenním systémem během první poloviny 14. století. Lákavou domněnkou je, že stávalo poblíž tzv. Sedelhofu, zničeného k roku 1409, pokud se tak ovšem samo nejmenovalo. O době jeho existence nevíme nic, jen rámcově předpokládáme, že bylo využíváno po 14. století. Později bylo zřejmě opuš-

1: Horní Částkov, výřez z katastrální mapy vsi z roku 1842. Vlevo její jádro s návsi, vpravo rozptýleně jednotlivé vsadlosti s dobře patrným zbytkem tvrzistě. Šrafované značeny objekty z nespáleného, tečkované ze spáleného materiálu. plně vodní plochy (kresba autor)

těno, neboť např. v loketském urbáři z roku 1525 se Horní Částkov jako samostatné léno již nepřipomíná.⁶¹

Otázkou složitější je lokalizace tohoto sídla ve vsi. Jako první se o něm zřejmě zmiňuje roku 1928 A. Bergmann, který uvedl, že "v Horním Částkově se nachází u Sedlňohofu trojnásobné valové založení".⁷¹ O existenci tohoto tvrziště nepochyboval roku 1949 R. J. Slavík ("připomíná se val").⁸¹ ani roku 1955 E. Šimek,⁹¹ bližší si ho však nepovšimli a nelokalizovali jej. Byli to proto až J. Kabát a K. Slepíčka, kteří v rámci průzkumu bývalého kraje Karlovy Vary, realizovaného v letech 1956 až 1959, prozkoumali rovněž Horní Částkov. Podle nich se staré tvrziště rozkládalo při východním okraji vsi, nalevo od silnice do Bodenu¹⁰¹ a jižně od domu čp. 17. Tvrziště vybíhalo z náhorní planiny a pod svahem se ve formě terasové úpravy dochovaly zbytky příkopu a valu. Jeho jádro bylo zarostlé keři, po obvodu se tyčily duby a smrky.¹¹¹

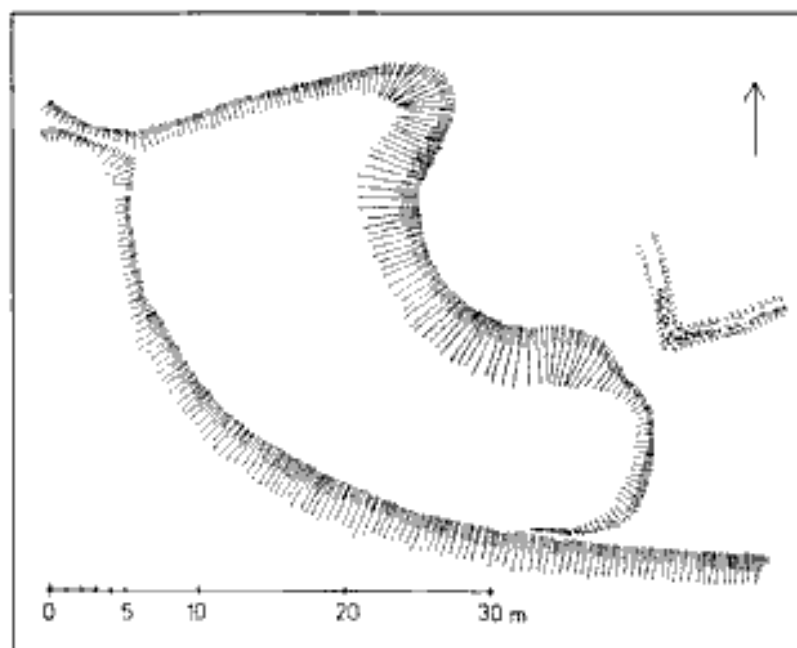
Mladší literatura se problematice částkovského sídla prakticky nevěnovala. Poslední přehledná práce o panských sídlech západních Čech z roku 1985 je nezaznamenala, nebylo uvedeno ani v soupisu tvrzišť Sokolovska od P. Hereita z roku 1992.¹²¹ Až v přínosné publikaci téhož autora z roku 1994 je o něm konečně zmínka, ovšem autorovi se je tehdy nepodařilo lokalizovat.¹³¹ O jeho existenci přitom nemůže být pochyb.

K lokalizaci tvrziště poslouží nejlépe katastrální mapa vsi z roku 1842 (viz obr. 1).¹⁴¹ Vesnická zástavba byla sousedněna kolem návsi s rybníčkem, východně odtud však leželo ještě několik samostatných usedlostí. V blízkosti jedné z nich, označené čp. 17, pak autor katastrální mapy zachytil útvar podobný čtvrtkruhu se zřetelně vyznačeným valem. Průběh parcely ležící od čtvrtkruhu severovýchodně nedává pochybovat, že se jednalo o dochovanou, zemními pracemi dosud nezničenou část bývalého okrouhlého tvrziště. Uvedenou situaci pak autor této stati identifikoval společně se Z. Procházkou přímo v terénu roku 1984. Není bez zajímavosti, že tehdejší obyvatelé ještě stále měli v paměti návštěvu archeologů J. Kabáta a K. Slepíčky z padesátých let! Při návštěvě vsi v květnu 1998 došlo k zachycení terénní situace (viz obr. 2). Z náčrtu, pořízeného za pomoci H. Klímové, je zřejmé, že bývalé tvrziště bylo prakticky zničeno. Do dnešní doby se z něho dochovala pouze část vnitřního areálu, destruovaného mladší zástavbou (mezitím opět odstraněnou) a na jihozápadní straně opevněného zbytkem příkopu. Torzo tvrziště je zarostlé stromy a keři, které na něm tvoří zvláště v létě téměř neproniknutelnou hradbu.

Na základě těchto informací je možné předpokládat, že tvrziště bylo založeno při východním okraji vsi, mimo její jádro. Neznámým stavitelem bylo zbudováno na samém okraji náhorní plošiny, vybíhající nad terénní zářez pod svahem s cestou. Jeho vnitřní areál o předpokládaném průměru kolem šestnácti metrů byl opevněn příkopem neznámé hloubky a šířky snad 12 metrů s čelním valem, dnes již téměř zaniklým. Toto tvrziště bylo opuštěno zřejmě již v průběhu 15. století, později vlivem rozšiřující se vesnické zástavby prakticky zaniklo.

Archivní a terénní průzkum tak napomohl k lokalizaci tvrziště v Horním Částkově, které se sice neřadí k výjimečně dobře zachovaným gotickým panským sídlům Sokolovska, ovšem dobře dokumentuje postupný proces jeho osídlování. Na další badatele však čeká důležitá práce - jeho přesné zaměření a archeologický průzkum, který jistě přinese důležité informace k určení jeho stáří.

Poznámky: **1)** RBM 4, s. 640, č. 1604. **2)** Státní ústřední archiv (dále SÚA) - Archiv české koruny, inv. č. 334. **3)** Gradl, H.: *Geschichte des Egerlandes (bis 1437)*. Praha 1893, s. 292 a pozn. 7 tamtéž. **4)** K tomu srovnej např. Bernat, F.: *Album der Burgen und Schlösser im Königreiche Böhmen*. Žatec 1881, s. 1 - 16, dále Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl třináctý, Plzeňsko a Loketsko*. Praha 1905, zde zvl. s. 167, naposledy Beran, O.: *O zámku Hertenberk v Hřebenech*. Okresní muzeum Sokolov 1992, s. 5 - 6. **5)** Gradl, H.: *Geschichte, v. d.*, s. 308 - 309. **6)** Schreiber, R.: *Das Elbogner Urbar der Grafen Schlick von 1525*. Praha 1934. **7)** Bergmann, A.: *Vorläufiger Bericht über Wallgraben in Westböhmen*. In: *Sudeta. Zeitschrift für Vor- und Frühgeschichte*. Ročník 4/1928, č. 1 - 2, s. 69 - 72, zde s. 72. **8)** Slavík, R. J.: *Slované na Chebsku*. Praha 1949, s. 79. **9)** Šimek, E.: *Chebsko - dnešní nejzápadnější slovanské území v staré době*. Brno 1955, s. 198 (pozn. 172) a s. 243, č. 8. **10)** *Dnes zaniklá vesnice, jejímž zbytkem je skupina domů při silnici z Litova na Habartov, zvaná "Na Rovince"*. **11)** Kabát, J. - Slepíčka, K.: *Archeologický terénní průzkum kraje Karlovy Vary 1956 - 1959*. Rukopis s. 154, uložen v ArÚ ČAV pod čj. 4167/59. **12)** Kolektiv: *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Svazek 4, *Západní Čechy*. Svoboda Praha 1985. Hereit, P.: *Tvrziště v okrese Sokolov*. In: *Hláška, Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka 3*, 1992, č. 1, s. 5 - 8. **13)** Hereit, P.: *Sokolovsko a archeologie*. Okresní muzeum Sokolov 1994, s. 15 - 16, č. 5. **14)** SÚA - *Indikační skica obce Horní Částkov, Loketsko 431*.

Obr. 2: Horní Částkov, náčrt zbytků tvrziště, stav v květnu 1998. Vpravo nevýrazně nádvorek novějšího objektu z minulého století, dnes již opět zbořeného (měřili H. Klímová a autor, kresla autor)

Středověké tvrziště v Zaháji na Vysokomýtsku

Petr Nisler

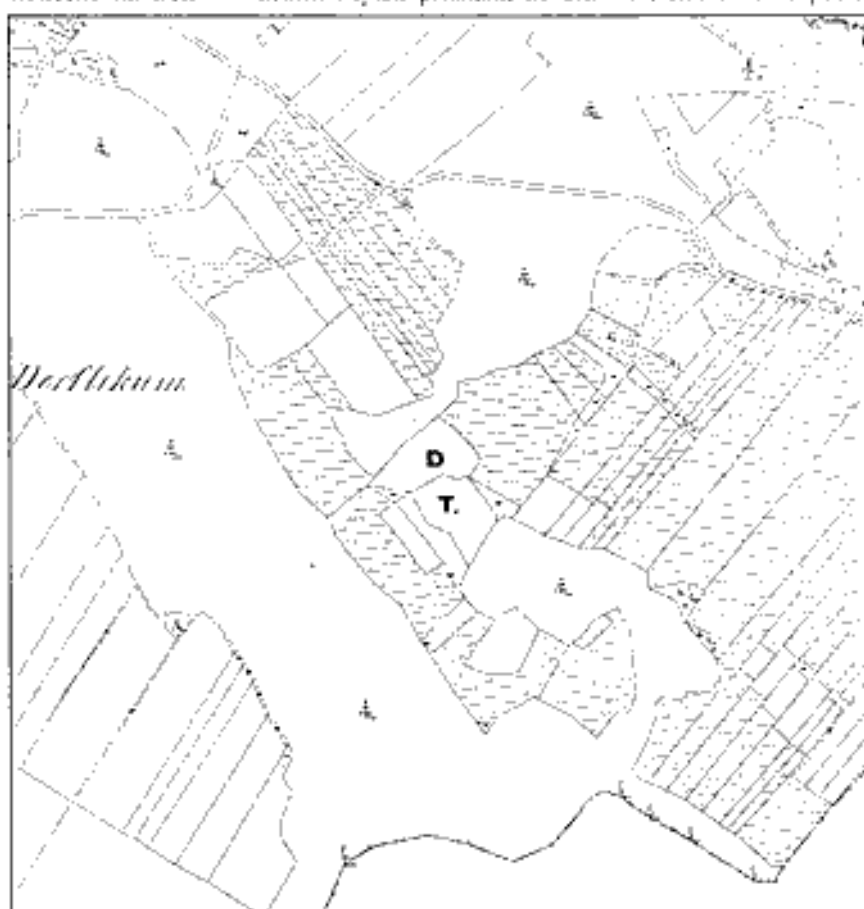
Téměř učebnicový příklad pěkně dochovaného tvrziště po zaniklé středověké tvrzi lze nalézt v katastru dnešní vsi Zaháj, cca 4 km východně od Vysokého Mýta (okr. Ústí nad Orlicí). Ve starší literatuře je zdejší dvůr s tvrzí nazýván Derflík, což představuje počestlou podobu původního německého jména Dörfles. Těsné sousedství královského věnného města přitom lokalitě předurčilo specifický vývoj.

Derflík totiž patří k poměrně úzké skupině sídel, které se nenacházely ve vlastnictví příslušníka feudální třídy, nýbrž bylo po celé sledovatelné období existence majetkem městské obce. Prvním držitelem Derflíku známým z písemnosti byl někdy na počátku husitských válek vysokomýtský měšťan Matěj Freiburger. Roku 1437 prodává jeho nástupce Jan Husovec "Dorflík zboží to i vsěkco, co k němu příslušie" (Sedláček 1993, 232) měšťanu Matysovi za částku 155 kop pražských grošů. Je známo, že Matys splatil 55 kop a o zbývajícím obnosu učinil spolu útlivku: "Pakli žeby na který rpk nemohl, beze lsti, peněz plniti, ale má a bude mít ouřoka ročního z osmi kop kopy grošův vydávati všech peněz, což by nezplnil. A Jan Husovec má a slíbil jemu to zboží Dorflík zpraviti a očistiti před každým člověkem, ač by kdo jemu nebo budoucím jeho právem sáhl, a v zemské desky vložití podle řádu a obyčeje této země, na první suché dni nejprv přísti, neb na druhé aneb konečně na třetí pořad zběhlé. A jestli žeby Pánbůh Jana Husovce v těch časech neuchoval smrti, Matys peníze ty že má plniti paní jeho, a pakli by i paní sešla, ale dětem jejich. Také jestli žeby Pánbůh Matyse neuchoval dříve nežli by peníze vyplnil, Jan Husovec že má k tomu zboží hleděti, dokudž by jemu jeho zplněno nebylo. Dále také jestli žeby se Janovi Husovcovi libilo a mohl s to býti do toho času dříve nežli by Matys to jemu doplatil, tehdá Matys má jemu toho zase sstoupiti s tím se vším právem a panstvím a Jan Husovec má jemu jeho peníze zase navrátiti. A v též také Matys můž komu chce prodati." (Jireček 1884, 33).

Měšťan Matys se roku 1440 při stvrzení landfrýdu píše s predikátem "z Dorflíka". Roku 1444 vedl spor o vodu tekoucí z derflických pozemků s Mikulášem Bílým, majitelem rybníka a mlýna zvaného "Tytiel" (asi v místech dnešního Jangelce) v sousedství (Jireček 1884, 33). Po Matysovi byli pak derflickými pány jini dva mýtští měšťané, Martin Cvrček a Jan Smysl (Sedláček 1993, 233; Jireček uvádí jméno prvního z nich jako Martin Ludvík). Ti své vlastnictví úspěšně obhájili i proti nároku vzne-

šenému dodatečně roku 1454 z titulu královské odměny po výše zmíněném majiteli Matěji Freiburgerovi. V souvislosti s tím se poprvé výslovně jmenuje derflická tvrz (Musil 1995, 89). Roku 1459 se také připomíná jista Machna, vdova po Jitíkovi z Měníka a z Dorflíka, snad rovněž někdejší držitel derflického statečku.

Oba společníci, Jan a Martin, se v roce 1455 dohodli na vlastnictví velkého derflického rybníka tak, že "Ludvík má rybník pokudž voda bude topiti, k svému užitku držeti, a nasaditi i příkop okolo tvrze, a to za tři léta, a od toho má čtyři kopy dáti (- Janovi), od sv. Jití, ...ve dvě letu 4 kopě a opět v rok při puštění toho 4 kopě." (Jireček 1884, 33). Roku 1466 prodal Jan Smysl "puol Dorflíka, svú polovicí" městu Vysokému Mýtu; při následném vytyčování mezi vymínil si Martin, druhý ze společníků, horní polovici pozemků, městská obec si ponechala díl spodní. Když zanedlouho poté Martin Cvrček zemřel, vyprosilo si město pohotově na králi Jiřím převod odměny jeho poloviny, čímž dosáhlo opětovného spojení rozděleného derflického zboží v celek. Obec se však tehdy spokojila pouze s výnosem z luk a polnosti a tvrz nechala zpusťnout. Je možné, že tomu také podstatnou měrou napomohla ničivá tažení uherských vojsk krále Matyáše do Čech v průběhu let 1468 - 1470. Roku 1543, dva roky po shoření zemských desk, učinili Mýtští přiznání, že drží "Derflík tvrziště pusté,

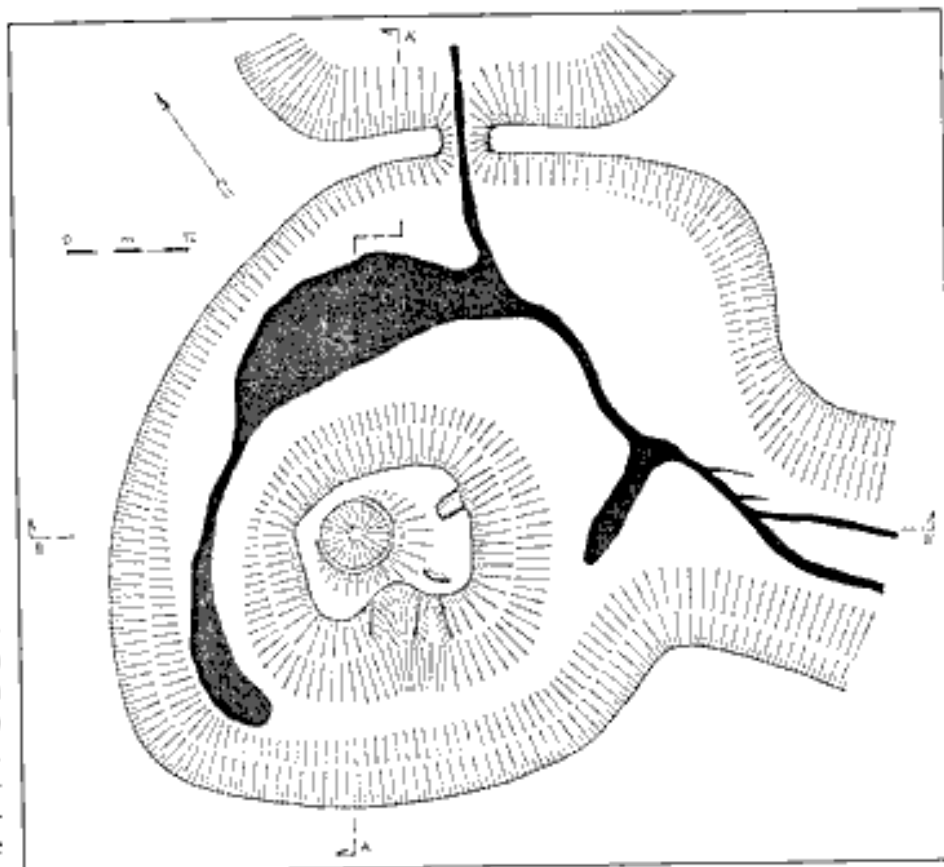

Výzev z katastrální mapy Stadt Hohennautth 1839, mapový list XIV., SOKA Ústí nad Orlicí. T - poloha tvrziště, D - poloha předpokládaného dvora

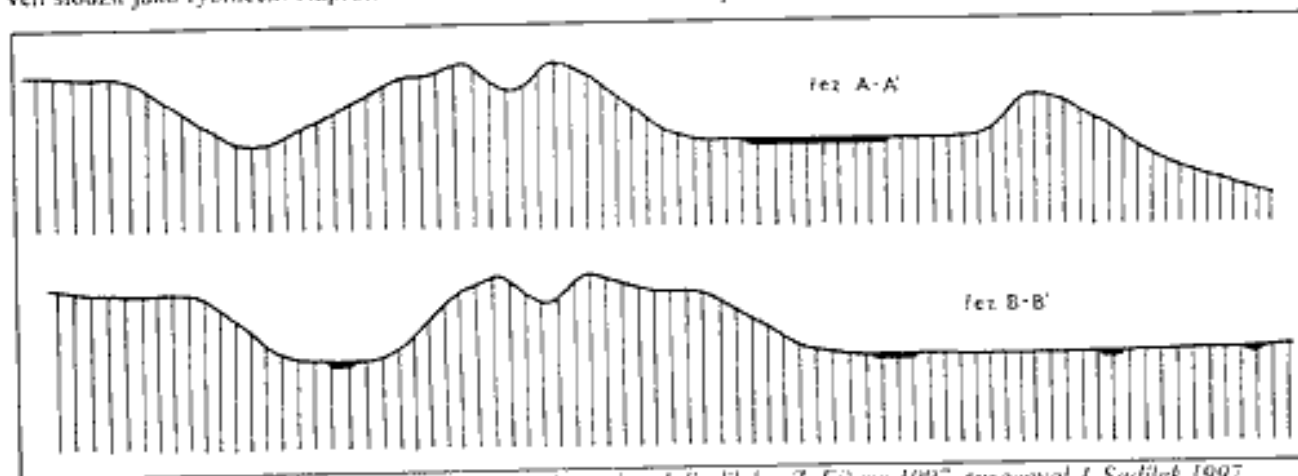
dvůr poplužní pustý s dědinami, lukami, lesy, potoky, rybníky" po dobu sta let (Sedláček 1993, 233). V roce 1560 již zpustlý dvůr vůbec neexistoval, rozprostíraly se zde pouze louky.

V pozdějších časech byl derflický dvůr zase obnoven, patrně však v odlišné poloze. Jeho parcelaci roku 1784 pak vznikla vesnička s 21 nákupními domky (Šembera 1845, 73). Tento dvůr stával v jižní, nejvýše situované části dnešní vsi Zaháj.

Tvrziště lze dnes najít jiho-východním směrem od vsi, jižně od lesního úseku silnice Zaháj - Vračovice, v mokřinatém lesním porostu. Tvoří je zhruba obdélný pahorek (15 x 10 metrů) obklopený širokým vlhkým příkopem, odvodňovaným po většinu roku aktivními potůčky. Z poněkud excentrického umístění pahorku v příkopu a protilehlého zbytku protržené hráze lze usuzovat, že zejména východní úsek příkopu mohl zároveň sloužit jako rybníček. Naproti

Tvrziště v Zaháji, terénní náčrt. Zaměření v terénu J. Sadílek a Z. Fíšera 1997, zpracoval J. Sadílek 1997

Tvrziště v Zaháji, řezné profily. Zaměření v terénu J. Sadílek a Z. Fíšera 1997, zpracoval J. Sadílek 1997

tomu na rovné ploše v severozápadním sousedství tvrže lze předpokládat situování původního dvora. Tato plošina je na severovýchodě vymezena výraznou terénní hranou a od severozápadního přístupového směru je oddělena příkopovitou strží, opět s aktivním potůčkem.

Na temeti pahorku vlastního tvrziště je kromě dvou nepodstatných recentních narušení patrna výrazná okrouhlá prohlubeň, bezpochyby relikvi po suterénu věžovité budovy. Lokalita byla zatím skoupá na střešové nálezy; z mohutného vývratu narušujícího dnes část prohlubně bylo referentem získáno pouze několik málo zlomků typické východočeské keramiky, obvykle řazené do druhé poloviny 14. století s přesahem do století patnáctého. Stopy malty ani hliněné mazanice nebyly prokázány.

O rekonstrukci původního vzhledu tvrže se lze,

podle uvedených skutečností, pokoušet zatím jen hypoteticky a na základě analogií. Jednalo se pravděpodobně o stavbu ve zcela minimalizovaném provedení, tvořenou buď jednoprostorovou věží s drobným, po jedné straně přihrazeným dvorkem, nebo i obdélnou věží dvouprostorovou, bezzbytku vyplňující užitnou plochu (cca 150 čtverečních metrů). V období předpokládaného vzniku (přelom 14. a 15. století) tvoří takto řešené tvrže stále až polovinu počtu všech právě budovaných tvrží (Kolektiv 1998, úvodní pasáž, str. XVIII, XX). V širším okolí stávaly zřejmě dispozičně blízké vodní tvrže ve Vračovicích (tzv. Orlov) a Přivrátu (bliže o nich Musil 1995, 88 a 78), v celorepublikovém měřítku lze vidět jistou podobnost, včetně hospodářského příslušenství, např. s lokalitami Nelečov a Střítež (k. ú. Nejepín) na Havlíčkovodsku (Chotěbor 1991, 185 - 188).

Derflická tvrz představovala objekt sice na kvalitativně nižší a prostší úrovni, odvislý od ekonomických možností stavebníka, neubírá jí to však rozhodně na zajímavosti. Její pozoruhodné dějiny bude jistě možno dále osvětlit detailnějším rozбором písemných pramenů, zejména vysokomýtských městských knih a listin; případný odbornější průzkum pak může mimo jiné vhodně obohatit dosavadní poznatky o vzájemné vazbě středověkých tvrzí a dvorů.

Autor tímto děkuje Jaroslavu Sadilkovi za odbornou pomoc a za poskytnutí kresebných příloh.

Drobnosti, dodatky, opravy, zajímavosti, ohlasy

Adršpach v popisu Adršpašských skal z r. 1739

Tento příspěvek je pouze zamyšlením nad tím, jak asi vznikala v první polovině 18. století díla, jímž bychom asi dnes říkáli "Průvodci". V knize napsané Johannem Franciscem Kempflerem "Beschreibung der Adersbachtischen Steingebirges", vydané ve Vroclavi roku 1739, se pojednává nejen o roklích skalního hradště, ale několik míst je tu věnováno i hradům Adršpachu a Střemči (tehdy nazývanému Rauhscloss).

O posledně jmenovaném hradu je zmínka v 1. kapitole: "...jedna z těchto rozsedlin byla pojmenována "Temná rokle" (Finstere graben). Rozdělovala se do šesti údolí a od východu až k loupežnickému hradu měla tisíc kroků. V těchto údolích rostl mladý les a v něm sídlila srnčí zvěř". O něco dále stojí: "...byla prorážena cesta, která vedla až k loupežnickému hradu. Tato krajina byla též útočištěm ve válečných časech. A toto je také část skal, která patří do Adršpašských skal a měli dobrou půlmi na svém obvodu".

Ve II. kapitole se velice zjednodušeně a tendencně dozvídáme něco málo o "historii" krajiny a hradů. Například v § 2: "V této krajině byly stavěny pevné hrady a přibytky, které byly později označovány za loupežnická sídla, ze kterých byly podnikány loupeživé výpady a jiná plnění. Podobné případy jsou zaznamenány i z jiných míst a vztahují se na války husitské a šarvátky českoněmecké". Další informace, tentokrát o hradu Adršpachu, poskytuje § 5: "Dokládá se, že mezi skalami se nalézají ještě zbytky Adršpašského hradu (Adersbachtische Schloss) v místech Nového údolí. Zvláště v Temné roklí, která je dlouhá asi 3000 kroků, se nalézají zbytky lidských i zvířecích kostí. Zvláště ve třetím údolí pojmenovaném Schobbschütten sídlili lidé ze Slezska i z Čech v dobách neklidu. Zkamenělá koňská mrvá se v těch místech nalézá ještě dnes. Shora uvedený plán skal ukazuje na spojitost loupežnických sídel a útočišť ve válkách. Jeden člověk z Adršpachu mi vyprávěl, že jeho rodiče slyšeli pověst o kamenném kostele, který stával na protější skále".

Doposud se vše pohybovalo v rovinách obecných faktů, snad i osobně autorem ověřených. Paragraf 6 ovšem přináší snůšku rozostřených informací, které asi byly autorovi pouze ústně zprostředkovány. Jinak si to ani nelze vysvětlit. Čtete sami: "Tento zámek (Adršpach) je prastarý český hrad, který patřil rodu Bohdaneckých. Tento pán z Bohdaně prý se choval velmi podivně v dobách husitských a českých válek a vše kolem plnil. Konečně Ferdinandova branná moc přinutila tento rod opustit hrad Adršpach, Rotschkastein, Bischoffstein, Sebaslar, Riesenburg, Freinburg a Podenstein. V Jičíně bylo popraveno 47 osob, které patřily k rodu a jeho příznivcům."

Podle základní historické literatury patřil Adršpach Bohdaneckým v letech 1576 - 1620 a jak se zdá, ležel tento český rod místním Němcům i po více než století pořádně v žaludku. Za husitských válek zde sídlil do roku 1427 Hynek ml. Červenohorský, syn Hynka z Náchoda u Dubé, toho roku byl Adršpach obsazen husity. Právě oni podnikali ony loupeživé

Použitá literatura: Chotěbor, P. 1991: Venkovská feudální sídla a jejich hospodářské zázemí. Archaeologia historica 16. 179 - 190; Jireček, H. 1884: Královské věnné město Vysoké Mýto. Obrázek mistopisný, dějepisný, životopisný i statistický. Vysoké Mýto; Kolektiv 1998: Encyklopedie českých tvrzí 1, Praha, Musil, F. 1995: Hrady, tvrze a zámky okresu Ústí nad Orlicí. Ústí nad Orlicí, Sedláček, A. 1993: Hrady, zámky a tvrze Království českého 1-3 vydání, Praha; Sembera, A. V. 1845: Vysoké Mýto, královské věnné město v Čechách Olomouc.

výpady do okolí a hlavně do Slezska. V letech 1433 - 1434 patřil hrad Janu Krušinovi z Lichtemburka, který byl zabít v Broumově a nezanechal dědice. Takže žádní Bohdanečtí a už vůbec zde nezasahovala Ferdinandova branná moc. Hrad byl roku 1447 vykoupěn slezskými městy, rozbořen a nadále neobýván. Možná se tu zdržovali jen loupežníci, jak "potvrzují" zachovalé pověsti. Poprava v Jičíně je asi záměna s výbuchem z 1. února 1620, při němž opravdu zahynuli Adam Abraham z Bohdaně a jeho syn Rohoslav. Bohdanečtí se hlásili k luteránství a podporovali stavovské povstání. Po jejich smrti byl jejich majetek okamžitě zabaven a roku 1623 prodán Albrechtovi z Valdštejna.

Přístupně k § 7: "Po tomto hradu (Adršpachu) jsou zachovány ještě zbytky: vstupní brána a kus stavení, kde bývala kuchyně. Důle kus věže, která měla asi 12 loktů. Rod Bohdaneckých a jeho příznivci podnikali v neklidných časech výpady, plení, zakládali požáry až ke Svidnici, v okolí Nisy, v Čechách až 15 mil daleko. K dispozici jsou zprávy, že představitelé měst, obcí a míst byli nuceni ke kontribucím, ponížujícím způsobem bylo s nimi jednáno a lidé byli zajímáni jako rukojmí. Ještě 5 kusů písemností hovoří o ztrátách a výdajích. Páni z Bohdaně uplechli do Anglie, právě tak, jako jeden hrabě Kolovrat, který se usadil též v Anglii a o kterém se vypráví mnoho zajímavého".

Co dodat. Je zde citit určitá zčásti vůči uvedenému rodu. Těžko říci, o kterých písemnostech autor hovořil. Snad něco z kolovratského archivu? Toto panství totiž v době vydání knihy patřilo již od roku 1655 Libštejnským z Kolovrat. Nakonec § 9: "Adam Bohdanecký z Hodkova a Bickenfelsu si postavil mocný zámek Adršpach a zřídil tam též evangelickou kapli, a podle zadržených dopisů Meckeldorfských a Obermeckeldorfských též katolický kostel postavil."

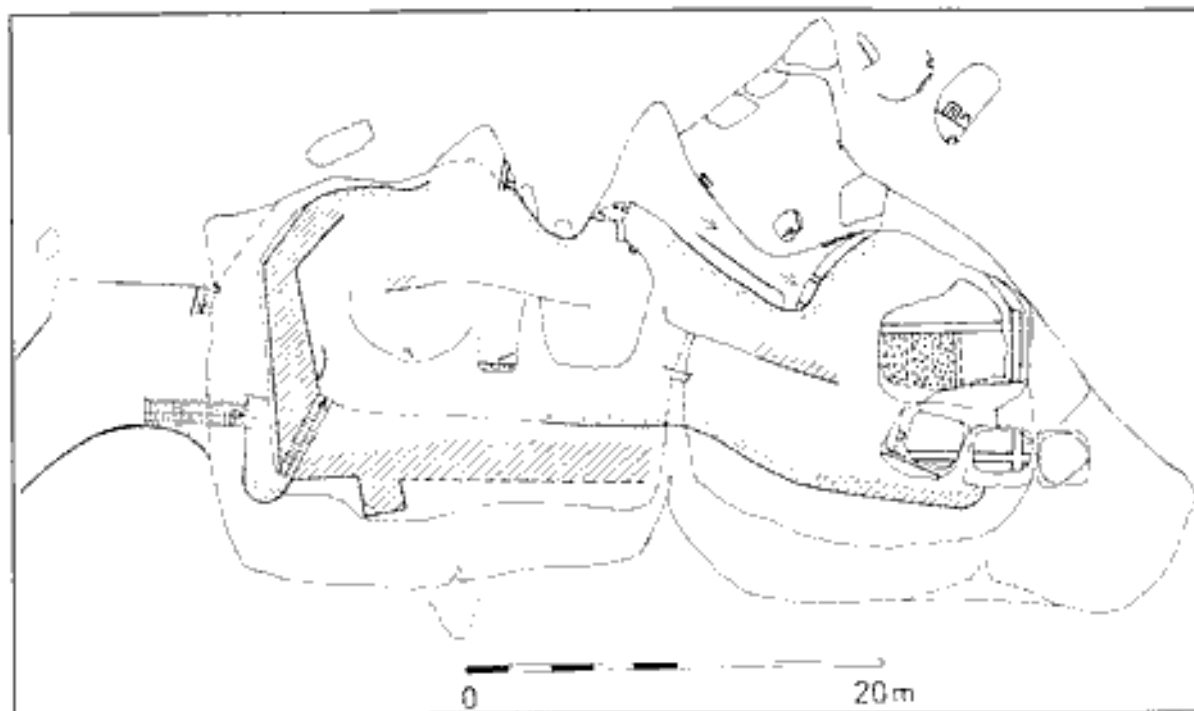
Teď vše. Vybral jsem z uvedené knihy pasáže, které by mohly být přínosné pro kastelologii, aby se už nikdo další nemusel "trápit" s tímto dílem. Největším přínosem by mohla být sytina skalního města, kde lze vidět i tehdejší stav dolno-adršpašského zámku. Pojednávanou knihu lze zapůjčit v Knihovně Národního muzea v Praze. Za překlad děkuji paní učitelce A. Dostálkové z Liberce.

M. Dušil

Nové poznatky o hradu Adršpachu

Teprve po odstranění náletových porostů a zbytků padlých stromů na hradě Adršpachu (o. Náchod) je možné pokročit v jeho poznání (Čížek - Slavík 1998). V jižním hradištním jádře se při jižním okraji severnějšího bloku tzv. skalní brány objevil líc zdíva, takže je dnes možné uvažovat o existenci šestiboké stavby na vrcholu tohoto skalního bloku. V lokálním narušení terénu na západní straně sklepa se kromě propálené mazanice objevil i fragment cihelné dlaždice o rozměrech 18 x 4,5 cm.

Nejzajímavější situace se však otevírá na severní straně východního skalního jádra, kde jsou odhaleny další zbytky po přístupové komunikaci - do vislé skalní stěny zapuštěná boční stěna chodby a v jejím východním pokračování 105 cm široký

Adršpach, východní skalní blok, nové nálezy doplněny. Silnou čarou lze zdiva, kapsy a dráže. Šrafované středověké zdivo, tečkované novodobé, křížkování upravení povrch skály. Dvojicí šipek vyznačen původní nástup na povrch skalního bloku

vstup na povrch plošiny, svým provedením velice blízký chodbě na 2. skalním bloku hradu Valdštejna (Gabriel - Macek, 1992, 167). Západně od těchto míst se na vrchole skály nacházejí záseky po trámech. V současné době to jsou jediné doklady zástavby či ohrazení severní části skalního bloku.

Opakovaný průzkum tak přináší další důležité informace o stavebním vývoji pohraniční fortifikace.

Literatura: Čížek, J. - Slavík, J.: Adršpach, hrad Jana Lucemburského? *Castellologica bohemica* 6, Praha 1998, s. 171 - 185. Gabriel, F. - Macek, P.: Stavební vývoj hradu Valdštejna, *Archaeologia historica* 17, Brno 1992, s. 163 - 175.

J. Čížek - J. Slavík

Ohňové signály

Signalizaci na velké vzdálenosti ohněm či kouřem známe především z knih a filmů o severoamerických indiánech. Dokladů o používání ohňových signálů starými Čechy je velmi málo, ačkoli to byl zřejmě nejrychlejší systém varování před nepřitelem či pro rychlé svolání bojovníků.

Pro ohňové signály byly jistě vybirány v krajině výrazné vrcholy. Dochovalo se hodně oronym typu Stráž, Strážná, Strážště a pod. O těchto kopcích s dalekým výhledem říká August Sedláček (1908, 837), že se zde většinou zapalovala připravená hromada suchého dříví a plamenem vysoko šlehajícím se dávalo znamení do kraje a k dalším strážím, takže přes noc se mohlo dostat na velkou vzdálenost. P. Choc zná dva úkoly strážních stanovišť, mimo vysílání smlouvených varovacích optických signálů (v noci oheň, ve dne kouř) a vyhlášení poplachu v zemi při nenadálém nepřátelském vpádu, strážci usazení při strážních hlídali zemské brány, dělali záseky, likvidovali drobné tlupy nepřátel a stačili zamezit podlouhlému obchodu. Ve 13. století bývali strážci i se svými osadami ponovníkem darováni (často církví) a jejich funkci přebírali hrady (Choc 1967, 251, 288, 298).

Je pravděpodobné, že na některých pro optickou signalizaci užívaných kopcích později vyrostly hrady a v pověstech se dochovalo vyprávění, že z hradu byla dávana znamení počůdnými (např. z Radyně, Litice a Vrahůny, Karel - Rožmberský 1996, 14). Seriózní doklady o předávání ohňových signálů z vrchů hradů však neznám. P. Choc měl zřejmě i mysl, že

hrady přebírali onu spíše "policejní" funkci starších strážišť.

První (a patrně zatím poslední) archeologicky zjištěné strážště bylo prozkoumáno na vrchu Rozsoše v Sedmiholí (na pomezí okr. Tachov a Domažlice, Jméno vrchu asi není moc starodávné). Vrch leží v nadmořské výšce 600 m, s převýšením asi 100 m a je z něj dobrý výhled. Na vrchole Rozsohy je nápadně seskupené velkých balvanů a v rozsedlině mezi nimi je žulová stěna vypálena do červena. Sondou byla zjištěna zlomková keramika pravěká (pozdně halštatská), mladohradištní, ze 13. a 15. století a v okolí bylo možné sbírat glazovanou keramiku ze 17. věku. Je příznačné, že chybí keramika "klidných" století, čtrnáctého a šestáctého. Rozsedlinu lze považovat za provizorní útočiště strážců - příjemců a odesílatelů ohňových signálů (viz Bašta 1987, 47).

Oživuji tuto tematiku především proto, že je možné předpokládat existenci písemných pramenů o ohňových signálech. Narazil jsem zatím pouze na jeden jediný. V zemském archivu byla prý zpráva o tom, že roku 1546 byl proveden mustrunk (mobilizace - zkouška pohotovosti a přehlídka výzbroje) krajských hotovostí Plzeňského a Zateckého kraje v souvislosti s přípravou obrany saské hranice. Mustrunk se konal v Plzni a v Zateci a hotovost byla pak rozpuštěna s tím poručením, aby na dané znamení, skrze ohně po výšinách učiněné, se opět dostavila do Plzně a do Zatece (Tiefttrunk 1872, 43).

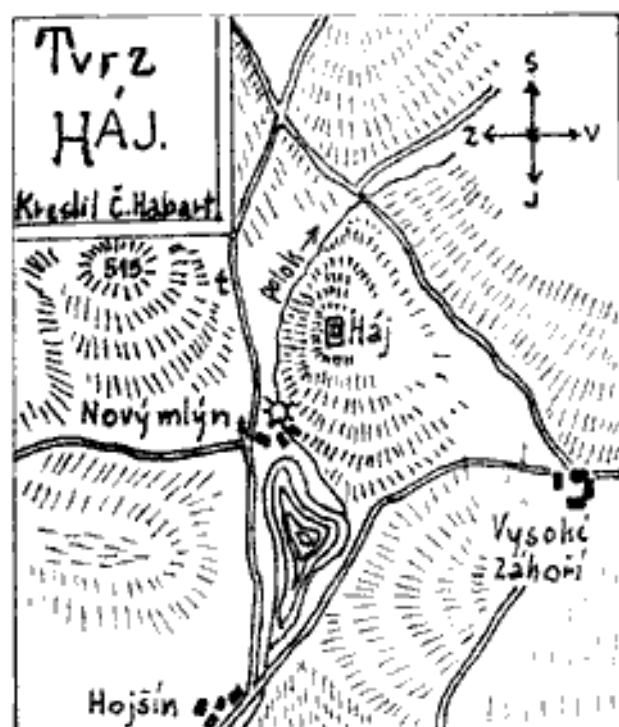
Ohňové signály se zřejmě používaly až do relativně nedávných dob. Na strážních na Náchodsku býval až do roku 1826 7 metrů vysoký a půl metru silný sloup obalený slámou napuštěnou smolou, stále připravený k zapálení (Choc 1967, 303). Předpokládám, že zná-li někdo další informace o problematice strážišť a ohňových signálů, poděli se o ně se členy klubu na stránkách Hlasky.

Použitá literatura: Bašta, J. 1987: K otázce poznání a interpretace strážišť. *Ročenka Klubu Augusta Sedláčka* 1987, 47 - 49. Plzeň: Choc, P. 1967: S močem i štítem, České rané feudální vojenství, Praha: Karel, T. - Rožmberský, P. 1996: *Křížový vrch (Vrahůny)*, Hlaska VII, 13. - 15. Plzeň: Sedláček, A. 1908: *Místopisný slovník historický Království českého*, Praha: Tiefttrunk, K. 1872: *Odpor stavů českých proti Ferdinandovi I. 1547*, Praha:

P. Rožmberský

Tvrz Háj a okolí

Na zániklou tvrz Háj upozornil profesor August Sedláček v sedmém dílu svých Hradů, zámků a tvrzí. O majitelích tvrze se dozvídáme teprve na konci první poloviny 15. století, kdy zde seděli Jan z Oseka a Kuneš z Jinešova. Později ji držel Jan Hájek z Bezního, který zřejmě převzal přímo od této tvrze. O dalších držitelích Háje v tomto století nevíme, známe pouze zprávu o vylopuení tvrze asi v roce 1480. V 16. století drželi

Háj a sousední Vitanovice tři bratři: Ctibor, Arnošt a Přibík Vitanovští z Vlčkovice. Ti se před rokem 1523 rozdělili o dědictví tak, že Přibík měl kromě Háje ještě půl dvora ve Slavíně, ostatní bratři zůstali na tvzích ve Vitanovicích. Přibík pak prodal roku 1538 tvrz Háj s dvorem poplužním a mlýnem (Novým), vsí Jitčice a Zlavočice s mlýništěm a dvorem kmetcím v Nosákově Janu Vidlákovu Radinskému ze Slavkova na Neustupově. Brzy nato (r. 1542) prodal Přibík i druhou polovici dvora ve Slavíně Machovi z Kouřív a odešel ze zdejšího kraje. Tvrz Háj nebyla již po sloučení se statkem neustupovským nikdy pan-

V prvním čísle letošního ročníku Hlasy vyšel článek upozorňující na devastaci Nového hradu u Olomučan v okrese Blansko. Rád bych v této krátké zprávě čtenáře našeho časopisu informoval o dalším vývoji situace kolem přestavby Nového hradu.

Příspěvek upozorňující na nechtěnou a zbytečnou dostavbu středověkého Nového hradu, konečně poněkud oživil zájem zainteresovaných orgánů o další osud této stavby. Na informace o devastacích praktikách realizovaných při současných úpravách hradu reagoval Archeologický ústav akademie věd ČR v Brně, Občanské sdružení Archaii a Ministerstvo kultury ČR. Proto byla oddělením kultury referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Blansku na Nový hrad svolána odborná komise, sestavená ze zástupců PU Brno, ARÚ AV ČR Brno, OS Archaii, RRR OkÚ Blansko a ZU ČSOP Brno, jež hrad vlastní. Jednání mělo zhodnotit aktuální situaci na hradě a reagovat na závažné skutečnosti, obsažené v článku (existence nezabezpečených inženýrských článků, rozsáhlý výkop pro sklep na nádvoří). Komisionální šetření proběhlo dne 9. 2. 1999, dalo by se říci v režii vlastníků hradu (resp. správce Krafa), který popřel existenci četných kamenných architektonických fragmentů i výkopu pro sklep, který byl pochopitelně zakryt. Výstupem z jednání byl zápis, dávající v podstatě tolerantní stanovisko k současně stavební činnosti

ským sádem. V roce 1652 se uvádí z poloviny pustá a na začátku 18. století není o tvzích už zmínky.

Tvrz stála na návrší mezi vesnicemi Hojšínem a Javorem nad zakřivením potoka u Nového Mlýna, 5 km severovýchodně od Miličína (okr. Benešov). Do dnešní doby je zde v poloze "Hrádek" (asi 520 m n. m.) zachováno tvrzíště. Nalézají se zde výrazně vysoké obdélné valy o rozměrech zhruba 22 x 14 metrů. Příkopu nebylo postřeha, sáh je ze tří stran velice příkrý. Pouze na východní straně býval hluboký příkop, nyní zasypaný. Tvrz byla nejspíše dřevěná, v minulosti ani nyní se zde nenalézají žádné stopy po zděvu ani kamenní. Na západě pod valy, než stráž spadá do údolí potoka, je nyní několik protáhlých neznámého původu. V roce 1997 bylo místo vykáčeno a nově osazeno javorem. Zatin je velmi dobře přehledné.

V blízkém okolí, severně od tzv. České Sibiře, můžeme ještě navštívit a pokusit se lokalizovat tvrz v již zmíněných Vitanovicích. Za její zbytek by snad bylo možno považovat asi pět metrů dlouhou a přibližně metr vysokou zidku z lomového kamene spojeného vápennou maltou. Zdivo neznámého původu je na břehu rybníka jihozápadně od nynějšího dvora v obci.

V blízkých Jitčích se přibližně v třicátých letech tohoto století při kopání studny u čp. 14. přišlo na podzemní chodbu, na poli za stavením byly vyonány zbytky zdiva a nímž stvali stěpů. Snad to byly pozůstatky jakési malé a nevýznamné tvrze vyskytující se jen krátce v historii uváděn Bohuněk z Tehova (jinak řečeno z Jitč). Pokud by tu tvrz opravdu existovala, musela by to být před rokem 1443, kdy Jitčice již patřily ke tvzích Háji. Později jsou zmínky pouze o vesnici. Dnes je již zmíněná studna s chodbou tesanou ve skále zavalena.

Z Jitč se po silnici dostaneme okolo zámku v Sedlečku i do Neustupova s románským kostelem a pustnouci stavbou renesančního zámku se zbytky gotické tvrze, centru pozdějšího statku. Mimo poměrně známého tvrzíště v Buchově se ještě v okolí vyskytuje již daleko méně známá lokalita nad Hostišovem. Zde kdysi stojící tvrz patřila později k panství votickému a s naší tvzí Hájem nemá nic společného. Stávala na konci lesnatého hřebene nad nynější obcí u hlavní silnice Praha - Tábor. Místo je ale značně porušeno dávnou těžební činností a je nyní naprosto nepřehledné.

Použitá literatura: Č. Habart: Sedláčsko, Sedlecko a Voticek IV, 1941, s. 600 - 601; A. Sedláček: Hrad, zámky a tvrze České VII, s. 293; Kolektiv: Hrad, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku V, s. 65. J. Svob.

Z Nového hradu u Olomučan

na Novém hradě

Proto jsem počátkem března všem kompetentním orgánům zaslal vlastní vyjádření k výsledkům jednání, s nimiž jsem přirozeně kategoricky nesouhlasil. Proto došlo ke svolání nového jednání, které se mělo uskutečnit 16. 4. 1999. Tento termín se správce Krafovi podařilo oddálit, a proto se komisionální šetření na Novém hradě konalo až 4. 5. 1999, tentokrát i za přítomnosti autora tohoto příspěvku. Bohužel na samotném počátku jednání jsem byl správcem Kraffem a jeho posluškami hrubě fyzicky napaden a doslova vyhozen z hradu. Přesto ovšem přítomní odborníci konstatovali výskyt volně uložených gotických architektonických prvků a na existenci výkopu pro sklep, kterou vlastníci hradu tvrději popírají, se většina přítomných (po obhlédnutí situace v okolí "nenápadně" zaretušovaného výkopu) jednoznačně ústně shodla. Budoucí osud "černé" stavby sklepa by mělo řešit následné jednání.

V prvním čtvrtletí tohoto roku jsem o svých postojích v záležitosti přestavby Nového hradu u Olomučan informoval zástupce PU Brno a ARÚ AV ČR Brno a v červnu jsem o prošetření celé záležitosti požádal památkovou inspekci MK ČR.

Samozřejmě v průběhu prvního pololetí tohoto roku autor pokračoval v rámci svých omezených možností - v průzkumu a dokumentaci Nového hradu. Zásadní přínos pro poznání

původní podoby hradu znamenalo zveřejnění půdorysu Nového hradu ze začátku 18. století, objeveného L. Vaškem v archivu Dietrichsteinů. Plán, publikovaný v regionálním sborníku muzea Blansko, plně potvrdil správnost nástinu stavebního vývoje hradu, zveřejněného právě v prvním letošním čísle Hlásky. Výsledky vlastního průzkumu se chystám po jejich konečném zpracování publikovat formou obsáhlejší práce v některém z odborných periodik. Vývoj situace kolem přestavby Nového hradu u Olomučan budu pochopitelně nadále pečlivě sledovat a čtenáře Hlásky aktuálně informovat.

Závěrem bych rád poděkoval všem zúčastněným osobám, které o současné dění okolo Nového hradu projevíly zájem; díky náleží také redakci Hlásky za neprodlené vydání článku, který přispěl k potřebnému seznámení odborné veřejnosti s touto neradostnou záležitostí. Nezbývá než doufat, že další zprávy o Novém hradu u Olomučan budou již jen příznivé.

J. Štetina

Už jste četli...?

M. Novobilský 1999: **Neznámé podbrdské hrady Strašná skála a Liškův hrad**. 20. svazek edice "Zapomenuté hrady, tvrze a města" vydalo nakladatelství Ing. P. Mikoty, U Bachmače 10, 301 56 Plzeň, kde je možné brožuru objednat.

Zpravodaj Klubu přátel Okresního muzea v Sokolově č.

1/1993. Z obsahu: Břetek - Herec: **Tvrz v Chlumku vyhořela** (půdorysy, pohledy). Všem, kteří zasílají separáty, děkujeme.

Redakce

Archeologické výzkumy v jižních Čechách. Vydává Jihočeské muzeum v Č. Budějovicích. Z obsahu č.9/1996: R. Krájec, Příspěvek k opevnění a zástavbě středověkého Sezimova Ústí. J. Militký, Archeologický výzkum a průzkum v okolí Čertovy zdi na hradním nádvoří v Bechyni. Č.10/1997: M. Ernée, Rané středověké nálezy na území města Český Krumlov. Č.11/1998: J. Fröhlich, K lokalizaci středověkého panského sídla v Brlohu na Písecku.

Alexandra Rebrová, **Zámek Fryštát**. Vydalo nakl. Tilia v Šenově u Ostravy v r. 1998 pro odd. správy zámku a pam. péče Referátu tajemníka Měst. úřadu v Karviné, 95 str., 123 bar., obr., 260 Kč.

Střední Morava, Kulturně historická revue, vydává nakl. Memoria Olomouc. Z obsahu č.5/1997: F. Musil, Ještě jednou šlechtická sídla na Olomoucku. Č.6/1997: F. Musil, K vývoji šlechtických sídel na Přerovsku. M. Tymonová - M. Kaláček, Dosavadní výsledky archeolog. výzkumu lokality Tepenec na katastru obce Jívové (o. Olomouc). Č.7/1998: F. Musil, K vývoji šlechtických sídel na Šumpersku a Bruntálsku - 1. část.

Průzkumy památek 1998, 2 sešity, vydává Pam. ústav středních Čech ve spolupráci se Sdružením profesionálních pracovníků památkové péče. Z obsahu sešitu 1: J. Anderle, Pozdně románský hrad Loket. J. Varhaník, Husitské opevnění hradu Orlika nad Vltavou. L. Losos, Průzkum barevnosti zámku Jaroměřice nad Rokytnou. F. Kašíčka, Novorenesanční sídlo a dvůr v Michalovicích ve stavebně historické analýze. Sešit 2: M. Ebel - J. Fröhlich - V. Razim, Opevnění města Českého Brodu. J. Varhaník, Pozdně románské komorové sídliny hradu Landštejna.

Průzkumy památek 1997, 2 sešity, Z obsahu sešitu 1: A. Kubíková, Několik poznámek k českokrumlovskému "Renezančnímu domu" a k průzkumům "Renezančního domu" čp. 177 v Českém Krumlově. V. Razim, Tzv. "Plášt" v Českém Krumlově. P. Holodňák - V. Razim - B. Roedl, Objev Čeradickej brány v Žatci. Sešit 2: J. Varhaník, Kotnovská věž v Táboře. V. Razim, K původu hradební zdi bez ochozu. M. Ebel - L. Svoboda, Zámecský areál v Cerekvici nad Bystřicí. D. Černoušková - P. Borský, Janův hrad v lednicko-valtickém areálu.

J. Hručíp

Z hradů, zámků a tvrzí

Barokní zámek **Zásmuky** (o. Kolín, květen 1999) prožívá druhou třicetiletou válku. Veškeré interiéry jsou vyrabované včetně zárubní a oken, co nešlo odnést, bylo zapáleno; arkádová

chodba a jedno křídlo ležlo popelem. V zámku se ještě dochovala torza dřevěných malovaných stropů. zámecká kaple má ještě štukovou výzdobu, ale je jen otázkou času, jak dlouho. Nádvoří a ještě zachovalé hlavní schodiště tvoří galerii "umění" našich mladých spoluobčanů. Nad holými zdmi zámku je nová střecha, zámecká věž září novou fasádou; do zámku tedy neprší, ale není zabezpečen proti vandalům. S. Šmíd

Na hradě **Hazlov** (o. Cheb) se propadly další stropy v několika místnostech jižního křídla. Na jeho části již chybí střecha, která se sesula o patro níže. Zříceniny palácové budovy za kostelem jsou hustě zarostlé náletovými křovisky a stromky. Pokračuje celkový rozpad objektu, který se nachází ve více než kritickém stavu.

V letošním roce pokračuje archeologický průzkum na nádvoří hradu v **Chebu**. Loni zde vinou podmáčení hrozilo zřícení cenné kaple sv. Erharda, Martina a Uršuly. Havarijní situace byla naštěstí včas vyřešena.

Prostor předhradí hradu **Kynžvart** (o. Cheb) je narušen drobným amatérským výkopem o průměru asi 1,5 m.

Jádro hradu **Libá** (o. Cheb) je při současném stavu rekonstrukce, která byla asi pozastavena, částečně bez střechy a jeho rozpad pokračuje. Hrad je pryč opět na prodej.

Byla opravena fasáda čela hradu **Seeberk** (Ostroh, o. Cheb). Erby dřívějších majitelů na bráně jsou nyní provedeny v barvách. Probíhá oprava vnějších zdí jižního palácového křídla a přílehlého parkánu.

Rozpadá se barokní zámek v **Jindřichovicích** (o. Klatovy). Propadla se již část střechy. Renesanční tvrz je naproti tomu v dobrém stavu, nejspíše krátce po rekonstrukci a slouží k bydlení.

Na zámku v **Ratibořicích** (o. Náchod) byly nově pro veřejnost otevřeny 3 místnosti v přízemí. Expozice v nich umístěná je zaměřena na poslední majitele zámku - rod Schaumburg-Lippe.

Na zámku v **Častolovicích** (o. Rychnov n. K.) bylo nově zpřístupněno několik pokojů v I. patře. Myslím, že návštěvu tohoto krásně opraveného a udržovaného zámku by si neměl nechat nikdo ujít.

Hrad Viznuburk (o. Náchod) je sice oficiálně nepřístupný, ale několik cedulí pardubického památkového ústavu s nápisem "vstup zakázán" mnoho lidí neodradí od toho, aby do jeho prostor pronikli. Plot, kdysi obklopující hrad, je dávno zrezivělý a stržený. Taktéž rezivějící lešení se snaží zachránit zbytky této cenné památky před nepřítizní přírodou, ale nezabrání návštěvníkům ve všemožném lezení po zdech zříceniny. Někteří si dokonce odnášeli kameny z hradu snad na památku, do skalky či k vylepšení stavby chaty. V. Knoll

Chlumek (o. Sokolov) - z pátku na sobotu 25. - 26. září 1999 zde vyhořela tvrz přestavěná na barokní sýpku. Příčinou byla buď vadná elektroinstalace, nebo samovznícení briket. Majitel, firma Rekultivace Sokolov, zvažuje tři řešení: 1) demolice, k níž vedení firmy nejvíce inklinuje, 2) zastřešení objektu plochou střešou, 3) obnova patra a instalace polovalbové střechy.

Červený Hrádek (o. Chomutov) - barokní zámek sloužil v l. 1975 - 92 jako léčebna dlouhodobě nemocných a rehabilitační centrum. Od července 1996 je v majetku města Jirkova. Od r. 1994 na zámku působí kastelán Jar. Stejný, dříve správce Jezeří, za něhož objekt ožívá akcemi: konají se tu setkání rodáků osmnácti podkrušnohorských obcí, celostátní srazy dvojčat a vícčtat, rytířské turnaje, country večery, pověstný Běh Jára Cimrmana, o Vánocích Oživlý betlém atd. Akce organizačně zajišťuje Klub přátel Červ. Hrádku. Oblibu získalo mistrovství ČR ve vaření svíčkové, setkání tezbářů atd. Město Jirkov usiluje získat do zámku mobilní, rozvezený m. j. na zámky v Benešově, Kr. Dvoře, Slatiňanech.

Manětín (o. Plzeň-sever) - na jaře 1997 byly při opravě fasád severní strany zámku objeveny renesanční figurální fresky ze 16. st., z nichž jedna představuje sv. Petra.

Bečov n. Teplou (o. K. Vary) - po obnově barokního zámku přistoupil Památkový ústav v Plzni od r. 1998 i k postupné opravě gotickorenesančního hradu.

Jindřichův Hradec - o restituci zámku a sbírek maliardových hodnot údajně usiluje rod Čermínů.

Opočno (o. Rychnov n. Kn.) - o zámek a bohaté sbírky se s Památkovým ústavem v Pardubicích soudí rod Colloredo-Mansfeldů. Jeho právní zástupce měl u soudu na jaře 1999 doložit, že rod byl r. 1945 vyvlastněn, ač měl rakouské st. občanství.

Cheb - archeologický výzkum hradu, prováděný tamním muzeem, podstatně doplnil vědomosti o něm nalezením zdíva budovy a řady polírbů.

Kynžvart (o. Cheb) - archeologický průzkum objevil při zámku starší panské sídlo, snad tvrz Cedviců (Zedwitzů).

Kamenný Dvůr (o. Sokolov) - ve hmotě klasicistního zámku byly pracovníky Chebského a mariánskolázeňského muzea objeveny pozůstatky starší barokní budovy. Památkáři odepsané zámek, vyhatý z ochrany, se v 80. a 90. letech stal předmětem spekulace s nemovitostí. Dnes je rozkrádán na stavební materiál a slouží za útočiště prostitutek.

Loket (o. Sokolov) - archeolog Karlovarského muzea objevil v areálu hradu doklady o slovanském osídlení lokality, literaturou (Kašíčka - Nechvátal 1983) jen předpokládané. Archeoložka Pam. ústavu v Plzni otiskla svůj výzkum hradu z 80. - 90. let v Castellologii Bohemice č. 6.

Hřebený (o. Sokolov) - ruina zámku, po požárech z l. 1985 a 1991 rozkrádaná místními lidmi na stav. materiál, získala koncem r. 1997 soukr. vlastníka z Chodova u Karlových Varů. Ten začíná areál oplocovat, čistit, pokusí se opravit gotické sklepy hl. paláce. Sondáž archeologa Karlovarského muzeje z l. 1995 a 1996 našla stopy po objektu při l. bráně, snesené v 19. stol., a zdívo hradby mezi zaniklou l. a dochovanou 2. branou.

Zínkovy (o. Plzeň - jih) - někdejší novogotický zámek barona Škody, jenž do r. 1993 sloužil odborářské rekreaci, postoupila Majetková, správní a delimitační unie odborových svazů k aukci, pořádané v aukční síni pražské společnosti Bussmark 15. července 99. Oproti odhadní ceně (přes 400 mil. Kč) činila vyvolávací cena 130 milionů Kč, která se holandským způsobem snižovala. Až ve 13. kole dražby byl zámek koupen zástupcem zatím neznámých majitelů. Náklady na opravu zámku jsou odhadnuty na 200 - 300 milionů korun a po opravě by měl zámek dít sloužit k rekreaci.

..... z tisku J. Brtek

Dějiny zámku **Skrytín** u Dobkovic (o. Děčín) dospěly ke svému konci. Bývalý rekreační objekt n. p. Konstruktiva Praha se stal majetkem jednoho pražského podnikatele, který jej o 2 měsíce později zastavil u Komerční banky, n. s., Praha - centrum, jako záruku úvěru ve výši 69 mil. Kč. Od té doby zůstal zámek nevyužit a jak majitel, tak i banka mu přestali věnovat pozornost. Špatně zabezpečený zámek začali postupně rozehírat nenechavci a získávali z objektu stavební materiál a palisové dřevo. Kdosi demontoval i krytinu ze střechy, vyřezal části trámových konstrukcí, do objektu začalo zatékat a staticky narušený krov se v zimě 1997 ztřítil. Zámek, který ještě před 10 lety byl využíván jako školici a rekreační středisko, se stal neopravitelnou ruinou a dědičskému stavebnímu úřadu po marných pokusech o dohodu s majitelem asi nezbyde nic jiného, než naříditi demolici. Celý případ je sice prošetřován policií, to však na osudu Skrytína již nemůže nic změnit.

I při malování hradu se nechá učinit zajímavý objev. Přesvědčili se o tom správci hradu **Šternberk** (o. Olomouc), kteří zde objevili zazděný záchod, pocházející patrně z renesance. K objevu přispěla náhoda. Kastelán hradu K. Hradila zarazilo, že zeď byla na jednom místě studená a kousek dál teplá. Při bližším průzkumu našli zazděné dveře. V plánech hradu není záchod vůbec zakreslený. Zámecký kastelán se nyní snaží tyto prostory upravit tak, aby je průvodci mohli ukázat zvědavým návštěvníkům. Mnohé z nich dějiny a stavební historický vývoj hradu moc nezajímá a raději nakukují do soukromí bývalých hradních pánů.

Soreta s.r.o. Tábor nabízí k prodeji zámek v **Mladé Vožici** (o. Tábor) za 11 900 000 Kč. Původně renezanční objekt byl později přestavěn v barokním stylu. Poslední rekonstrukce proběhla koncem 80. let 20. století.

Na přelomu července a srpna 1998 byla dokončena generální oprava kaskádové fontány ve stylu vídeňského rokoka v parku zámku v **Českém Krumlově** z r. 1760. Barokní fontána nazvaná Alegorie vodních božstev začala znovu fungovat po 24. letech a náklady na její rekonstrukci přesáhly částku 15 800 000 Kč. Všech 22 originálních soch bylo nahrazeno kopiemi a originály budou umístěny ve zřizovaném lapidáriu ve sklepení pod druhým nádvořím zámku (spolu s originály z pláštěvého a medvědího mostu), kde kdysi bývaly konírny pro stovku koní. Je to největší sklep ve střední Evropě s půdorysem 48 x 8,8 m a výškou 5 metrů.

V sobotu 23. ledna 1999 lehl popelem chátrající původně raně renezanční zámek v **Ostravě - Kunčicích**. Požár vypukl na několika místech a zámek se stal s největší pravděpodobností obětí zháry. Požár zámku likvidovalo 16 hasičských sborů, ale ze zámku zbyly jen ruiny. V zámku přespávali bezdomovci a objekt nikdo nečistil. Zámek měl být pračkou peněz a majitelé se střídali překvapivě často. Posledními byli dva podnikatelé ze Zlína a Brna, kteří na nutné opravy památky nikdy nedali ani korunu.

Zprávy z klubu

Rada

Kontaktní adresa: Rada KAS, Kopeckého sady 2, 30136 Plzeň.

Schůze Rady KASu proběhla za účasti funkcionářů Rady, zástupců plzeňské a pražské pobočky, korespondenčně se účastnila královéhradecká pobočka. 1) **předsedou Rady KASu byl zvolen Ing. Jan Anderle**. 2) příjem z tisků bývalé nadace ČH bude nadále veden na samostatném účtu a může z něj být čerpáno pouze v případě nutnosti na zajištění tiskových aktivit KASu. Hláska bude i nadále realizována prostřednictvím nakladatelství Mikota. 3) **Pozůstalost RNDr. J. Milera** (skládá se z knih, map, kartoteky, výstřižků, obrázků, počítačové databáze a materiálů o vzniku a činnosti KASu) odkázaná KASu se stane majetkem Rady a spravovat ji bude knihovna plzeňské pobočky (ing. P. Mikota, U Bachmače 10, 301 56 Plzeň), kde proběhne ve středu 10. listopadu **pracovní schůzka členů klubu věnovaná pozůstalosti RNDr. J. Milera**. Účelem setkání bude prohlídka pozůstalosti a stanovení postupu při jejím dalším zpracování. Zvání jsou členové všech poboček, kteří mají zájem se na tomto podílet. 4) Členská cena Hlásky na rok 2000 zůstává nezměněna (10 Kč x 4); nečlenům klubu bude Hláska nadále poskytována na komerční bázi. 5) Rada schválila návrh na uspořádání **konference s pracovním názvem "Přínos KAS k poznání panských sídel"**, která by měla být směřována k památce J. Milera na problematiku hradů a hrádků, z nichž se až na zemní opevnění a terénní náznamy nic nezachovalo; možná jsou ovšem i jiná témata. Konference by byla dvoudenní (pátek, sobota), druhý den by mohl být věnován zájezdu po zmíněných lokalitách. Konference by se konala v květnu 2000 v prostorách Západočeského muzea v Plzni ve spolupráci s touto institucí a přednesené příspěvky by měly být vydány tiskem ve formě sborníku. Náměty a návrhy na organizační řešení jsou vítány. Zájemci ať se urychleně spojí s hlavním organizátorem konference ing. Petrem Mikotou, U Bachmače 10, 301 56 Plzeň.

Všem funkcionářům poboček: do konce roku je nutné vybrat od členů předplatné Hlásky na rok 2000 (40 Kč) a spolu s "desátkem" (10 Kč za každého člena) zaslat složenkou na adresu pokladni Rady (Jana Richterová, Klub Augusta Sedláčka, Slovanská tř. 155, 307 05 Plzeň), nebo na účet č. 716754-318/0800. Dále je nutné zaslat na adresu Rady jmenový seznam předplatitelů Hlásky a plátců desátku a také čtyři pásky s nadeslanými adresami za každého odběratele Hlásky. Dále zašlou pobočky pokladni úhradu novinové sazby požtovního - pobočka **Brno** 208 Kč, pobočka **Hradec Králové** 368 Kč, **Humpolec** 108 Kč, **Zlín** 48 Kč. Pobočka Praha výhod novinové sazby, která bude v příštím roce bohužel vyšší, neužívá a plzeňské pobočce bude vypočtena platba až po distribuci tohoto čísla. Přihlášky nových členů je třeba zaslat Radě, jinak není možné poskytovat členskou cenu Hlásky. **Vše je nutné zaplatit a učinit do konce roku**. Doufáme, že se to letos podaří a nenastanou žádné komplikace s prvním

číslem Hlásky 2000, které vychází již první lednový týden.

Autoři, kteří publikovali v Hlásce 1999, předplatné na rok 2000 neplatí. Jsou to z pobočky Plzeň: **Wettengl, Rožmberský, Hanzl, Frýda, Krčmář, Noháčová, Mikota, Hereit, Karel, Menčík, Knoll, Anderle, Kamenická, Procházka, Hefner, Starý, Hrnčíř, Šmíd**, z pobočky Praha Úlovec, **Durdík, Synek, Dusil**, z pobočky Hradec Králové **Slavík, Fišera, Čížek**, z pobočky Brno **Štětina, Nisler**. Jmenovaní budou uvedeni na výše řečených seznamech a budou pro ně vytvořeny pásky.

Přestup z pobočky do pobočky lze uskutečnit právě teď. Přestupující se domluví s novou pobočkou, staré zaplatí "desátek" za rok 1999 a odhlásí se. U nové pobočky si předplatí Hlásku 2000.

Technický redaktor Hlásky ing. Mikota se omlouvá autorům článků **Sobířov, Narušení pozůstatků hradu Drška a Tvrz v Květnové** v minulém čísle Hlásky. Popiska k obrázku u článku **Sobířov "utekla"** mezi text příspěvku o Dršce a také popiska k obrázku o Květnové není na svém místě.

Pobočka Plzeň

Kontaktní adresa: KAS pobočka Plzeň, Kopeckého sady 2, 301 36 Plzeň.

Přes prázdniny se přednášky na pravidelných schůzkách klubu v restauraci U námořníka (salónek v patře každou první středu v měsíci) nekonaly. Na zájmové schůzce přednášel pan **Martin Čechura** o opevněných kostelech.

Autobusový zájezd 4. září na Toužimsko se díky bezvadnému počasí a vedení panem Schierlem opět vydařil. Průvodce dával kolovat materiály o lokalitách po plně obsazeném autobusu, zájemci si mohli zakoupit nakopirovanou knížku s informacemi a obrázky o mnoha místech v okolí. Z plánovaných objektů se pro velkou zajímavost některých lokalit nepodařilo navštívit všechny, zato bylo zase více času si navštívené památky dobře prohlédnout. Diskutovalo se nad stavebními záhadami románského kostela sv. Ondřeje v Krašově, kde jsme mohli obdivovat především náhrobník **Vavřince Račina z Račina**. Prošli jsme se po valu vikošovské tvrze, jejíž majitel právě čistí vodní příkopy a obnovuje přilehlý rybník, a mohli jsme si prohlédnout sklepení a jedno z křídél tvrze. V Brložci jsme si prohlédli kostel s náhrobními kameny, v "parádním" **Bečově** jsme se dostali do normálně nepřístupného, právě opravovaného hradu, kde jsme především shlédli fresky v býv. hradní kapli. Po obědě v Toužimi jsme si podrobně "prolezli" zdejší zámek a hrad. Oba objekty podléhají zkáze, především střechy na hradě se hroutí. Budoucnost celého rozsáhlého areálu je nejasná. Na závěr zůstala nádherná **Valeč** se sochami v parku, zbytky vodní kaskády, hradětem hradu s tajemným podzemím, oranžerií, zámeckým kostelem a zámekem s novými střechami a fasádou, na jehož vnitřních úpravách bude ještě hodně práce. Památky a příroda uchvátily všechny přítomné.

Podzimní vycházka bude v sobotu 16. října. Odjedeme vlakem z Hlavního nádraží směr **Domažlice** v 8.19 hod. do stanice **Staňkov**. Pod vedením **T. Karla** navštívíme stojící tvrz v **Puelcích** a dále se přesuneme do **Čečovic**, kde si budeme zvenčí i zevnitř moci prohlédnout jedinečný cihelný kostel s bohatými gotickými kamenickými prvky. Kdo neviděl **čečovický kostel**, nezná finy gotického stavitelství. V **Čečovicích** si dále prohlédneme rozpadávající se zámek, jehož jedna část je tvořena gotickou tvrzí a vrátíme se do **Staňkova**. Celková délka trasy 15 km, vytrvalci si ještě mohou odskočit prohlédnout si románský kostel v **nedaléckém Bukovci**. Návrat ve večerních hodinách.

Členská schůze se koná ve středu 20. října od 16.30 hod. v přednáškovém sále **Západočeského muzea** v Plzni, **Kopeckého sady 2** (nikoli v **Národopisném muzeu** na nám. **Republiky!**). Na programu je oficiální přijímání nových členů, příprava jarních

akcí a volba nového výboru, revizní komise, zástupců do **Rady** a především **předsedy plzeňské pobočky**. Archeologové **Západočeského muzea** by mohli promluvit o výsledcích letošní sezóny. **Mezischůzka U námořníka** tím odpadá.

Nastává období, trvající do konce roku, v němž musí členové pobočky splnit v podstatě jedinou povinnost, kterou mají ke **KASu**: **zaplatit členské příspěvky**. Činí za rok 1999 30 Kč a spolu s předplatným Hlásky na rok 2000 je třeba uhradit 70 Kč (rodinní příslušníci a pod., neodebírající Hlásku, platí 20 Kč). Platí se buď složenkou na adresu pokladní (**Jana RichtEROVÁ, Klub Augusta Sedláčka, Slovanská 155, 307 05 Plzeň**), nebo na členské schůzi, či na pravidelných schůzkách klubu.

Oznámení pro zájemce prací na tvrzi Svinná: Brigády s archeologickým výzkumem se budou konat první a poslední víkend v říjnu 1999. Další informace podá šlešný majitel tvrze **Tomáš Karel**, tel. 019/7969024.

Aktualizovaný **rejstřík Hlásky I - X** lze objednat na adrese **Nakladatelství Ing. P. Mikota, U Bachmače 10, 301 56 Plzeň**. Připravuje se rovněž internetová podoba Hlásky.

Pobočka Hradec Králové

Kontaktní adresa: Ing. Jiří Slavík, Opatrného 845, 517 21 Týniště n. Orlicí.

Ve výroční den úmrtí **F. A. Hebera** proběhl na náchodském hřbitově u obnovené desky v místech **Heberova hrobu** krátký pietní akt, jehož se zúčastnilo několik členů pobočky a jejich rodinných příslušníků, starosta města **Náchoda**, ředitelka **Okresního archivu v Náchodě**, ředitel **Okresního muzea** a dva pracovníci těchto institucí. Po přiblížení **Heberova** textu z úvodu "Bürgen" přítomní vyslechli krátký referát o jeho životě a nakonec byl položen věnec od **Rady KASu** a kytice od města **Náchoda** (stísněný prostor neumožňuje umístění většího počtu darů). Užší kruh účastníků komorního pietního aktu pak poseděl v restauraci hotelu **U města Prahy**, v jehož zdech **Heber zemřel**. Výročím jsme připomněli většími články v krajské mutaci **Mladé fronty Dnes** a v **Novinách Náchodská**, oba bohužel vyšly až následující den, 30. července.

Zájmové **Heberovské akce** jsou zatím pronásledovány nepřítelní osudu a dochází ke změnám termínů a míst. Výstava se bude konat ve dnech 23. září - 23. října ve výstavním sále **Okresního muzea Náchod** v budově **Vojenské správy** (nároží ulic **Komenského** a **Zámecké**), místo konání semináře bude teprve upesněno, v úvahu připadá především **Raitbofický sál** na zámku. Zahájení **heberovského semináře** bude 23. září spojeno s odhalením **pamětní desky** na domě hotelu **U města Prahy**.

J. Slavík

Informace od dalších poboček redakce do uzávěrky tohoto čísla neobdržela. Uzávěrka dalšího čísla: 10. 12. 1999.

Deska v místech Heberova hrobu na náchodském hřbitově s věncem věnovaným Radou KASu 29. 7. 1999

Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní správou pošt v Plzni, č. j. P/7 - 1142: 17 - 158/92 ze dne 26. 10. 1992.

HLÁSKA, Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka, ISSN 1212-4974 Cena 20 Kč.

Vychází čtvrtletně. Toto číslo vyšlo v 1. říjnové dekádě 1999. Šéfredaktor Petr Rožmberský (zást. ing. P. Mikota).

Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Kopeckého sady 2, 301 36 Plzeň, email: hrady@post.cz.

Vydává Klub Augusta Sedláčka za přispění Magistrátu města Plzně. Registrováno pod značkou OK Úmř 23/1991. 350 výtisků